

17390

3 H/L

1-3

ZSIDÓ HOLNAP

A ZSIDÓ FIATALSÁG FÜGGETLEN FIGYELŐJE

Szerkesztik:

Dr. Berkovits József

Dr. Krémer Móric

Dr. Rácz Zoltán

Dr. Reich Béla

M. N. MUZEUM KÖNYVTÁRA
Hírlaphagyomány
I. övzeteknap
1935/1381. sz.

II. 1. — 1934. január
5694. Tebeth

Ára 30 fillér

Tartalom:

Dr. Klein Andor: Köszöntöm a »Zsidó Holnapot.«

Dr. R. B.: És velünk mi lesz...

Róna Sándor: Az ifjúság elhelyezkedése a vallásközségek keretében.

Sós Endre: A sárga folt.

Dr. B. J.: Álláshalmozás.

Dr. Róth Emil: Tanuljunk történelmet.

Barát Endre: Én kimaradtam...

Dr. Kende István: Problémáink megoldása.

(be... jó...): Pesszimista pillanatok.

Dr. Ungár Béla: Nyitott szemekkel.

Scher Tibor: Levél egy bajtárshoz.

Dr. Kun Lajos: Arcképek a zsidó multból.

F. Gy.: Palágyi Lajos irodalmi társaság.

Dr. Dénes Imre: A magyar zsidóság állónépessége.

Krónika. — Marginalia. — Hírek.

Marginalia

Néhány felkes fiatal rabbi fáradozásának eredményeként kitűnő szakemberek előadásokat tartottak a budai hitközség tanácstermében az égető szociális és pedagógiai feladatokról. Szóltak pedig ezek az előadások elsősorban rabbiaknak és rabbielölteknek, mert ezeket a feladatokat jól elsősorban a vallás keretén belül lehet megoldani és mert a rabbiak eme munka elkötelezett szolgálói. Ezért csodálkozunk méltán azon, hogy e minden tekintetben értékes és a célnak tökéletesen megfelelő előadásokat a budai ifjuság kulturszakosztálya, nem pedig a Rabbiképző hallgatósága rendezte és hallgatta régig.

Egyébként itt történt meg, hogy mikor az előadó meggyőző erővel hirdette egy, a hitközség által felállítandó központi szociális szerv létesítésének szükségességét, akkor egy magasrangú hitközségi tisztviselő imígyen szólt közbe: hogy legyen hová elhelyezni a rokonokat...

Két előadás foglalkozott nemrég arabikkal. Egyiket a zsidó tudomány világhírű büszkesége dr. Blau Lajos tartotta az IMIT-ben. A rabbiág történeti jelentősége címen, a másikat a magyar zsidóság közjogi feje Stern Samu tartotta a Rabbiképző Goldzieher Ignác Teológiai Egyesületében: A magyar rabbi helye és feladata a hitközségekben címen.

Pedig a hang Jákob hangja, vagyis ama kiváló bankokrata felekezeti alvezérnek a hangja... Amerre jár, amerre megy, mindenütt lángoló buzgalommal, a belső hev szárnyaló pátozával vall szerelmet a zsidó ifjuságnak. Hivatali méltóságának teljes ragyogó fegyverzetében kiáll a pódiumra, vagy a felekezeti sajtó hasábjaira és atyai szeretettel hirdeti az ő áldozatkész segítségnyújtását. És történeti vala, hogy egy becsületes ifjusági megmozdulás céljaira csupán csak egy-két pengőt kértek tőle s minden indoklás nélkül és egyéniségének közismert ereyéből folyó határozottsággal a kérést visszautasította.

De legalább törődik velünk...

Alorthodox az, aki csak jogilag és nyilvános szerepléskor orthodox, de a ritus, és a minihágok megtartásában liberális. A portál szombaton zárva, de a belső ajtón keresztül kiszolgálják... Hye, sajnos, sok van. Ujabbban azonban kezd kialakulni az alneológia. Alneológ az, aki csak hivatalosan, állására nézve, külsőleg neológ, de belül a lelkében... orthodox. (Megjegyzem, hogy a neológ, »orthodox« helytelen elnevezéseket csak meghonosodottságunknál fogva használom, hiszen a neológia nem új, sőt, tartalmát tekintve rézibb mint az orthodox.) A különbség a kettő között az, hogy az alorthodox legalább a portált tartja csukva, az alneológ viszont a portált is nyitva tartja s még ráadásul haragszik a neológokra... amely utóbbi egyenesen érthetetlen.

Irjuk pedig ezt abból az alkalmából, hogy egyik felekezeti lapunkban egy rabbi szerencsétlennek érzi magát, mert neológ szolgálatban áll. Ha az illető Fötisztelendő Doktor Ur, csakugyan, mint írja, mit alle meforsem ismeri iradalmunkat, akkor bizonyára tudja, hogy a vallást még neológ formában sem lehet »Kardom lachpor bot«-nak tekinteni és hogy ne legyen szerencsétlen, elmehetett volna egy orthodox hitközségbe masgiachnak... ami szintén tiszteletreméltó...

Szemüvegek, látcsövek, hőmérők. Díjtalan szemüvegvizsgálat Uj és használt fényképezőgépek. Amatőrfelvételek **szakszerű** kidolgozása.

Heiden Jenő
OPTIKA ÉS FOTÓ
Budapest, VI. Teréz-körút 8
Szombaton zárva

Mindennemű jegykedvezmény bármely színházba,

hangversenyre, moziba, kiállításra, fürdőbe és uszodába kapható a Magyar Izraelita Egyetemi és Főiskolai Hallgatók Országos Egyesületének (M. I. E. F. H. O. E.) jegykezelőségében

VIII. Rákóczi-ut 61. I. emelet
Telefon: 41-5-65.

A kedvezményes jegyek kiadása minden nap vasárnap is reggel 8 órától megszakitás nélkül este 8 óráig.

A kedvezmények tetszészerinti mennyiségben bárki által igénybevehetők.

A kedvezmények 30—50 %-osak, szombaton és vasárnap is.

Kérjük jegyeztesse fel címét jegykezelőségünkben, hogy előforduló rendkívüli kedvezményeinkről is értesíthetjük. Kiváló tisztelettel a MIEFHOE jegykezelőségé

Rabbijelölt elemisták és középiskolások korrepetálását jutányosan vállalja, németre és angolra is. Cím a szerkesztőségben.

Péksegéd 24 éves, vidéken bármilyen, szakmavágó munkát vállal. Cím a szerkesztőnél.

Fűszerkereskedő-segéd, Németországból jött haza, állást keres. Cím a szerk.

Köszöntöm a „Zsidó Holnapot“

Írta: Dr. Klein Andor

Köszöntöm a »Zsidó Holnapot«, mert lihegve várom, s szomjasan vágyom köszönteni már a hajnalodni késő, szebb, igazabb, zsidóbb holnapot.

Köszöntöm a zsidó fiataliag »Független Figyelőjét«, mely, ha nehezen is, ha kissé későn is, de még mindig nem elkésve, kipattant a zsidó ifjuság lelkéből.

Köszöntöm a zsidó ifjuságot, hogy végre kezd eszmélni, ébredni, magához térni, hogy nem akarja kábán, bódultan, bambán mosolygós álomban, kéjes tehetetlenségben elnyújtózva várni, míg felette sajnálkozást, cseppfolyós részvétet prédikálnak és halotti tort cikkeznek, hanem kinyitja szemét, megveti lábát, megmozdítja magát, dologra, munkára kél, birkózni kész a trespédéssel.

Igen! A trespédéssel! A letargiával! A mindenmindegy-gyel! Az ugy-sem-lehettel!

Nincs joga a zsidó fiataliagnak kiáltani, kérni, sirni, s könyörögni senkinek a segítségét, támogatását mindaddig, amíg tanuljelét nem adja, be nem bizonyítja, hogy vannak céljai, ideáljai, van izmos akarása, van munkakedve, van ambíciója és van zsidó hite, zsidó vallása!

De mindenhez van joga a zsidó fiataliagnak, még *kritizálni is* a »Szent Nagyokat«, még *követelni is* a puha párnán pihenőktől, ha megmutatja karja izmát, mellyel dolgozni akar, ha van hite, vallása, ideálja, célja, ambíciója!

A sok csillámló szavu cikknek, a sok válogatott »gyönyörűen megszerkesztett« és »alaposan átgondolt«, meg »pompásan előadott« beszédnek, melyek évek óta, mint a keselyű, körül-körülrepdesik a zsidó fiataliag ezékieli kiszáradt csontjait, nincs és

nem is lehet semmi célja, eredménye mindaddig, amig uj bőr nem simul, uj izom nem feszül a kiszáradt csontokra, amig haldoklásából fel nem rázza magát uj életre maga a zsidó ifjuság.

»Hogy mutassam meg élniakarásomat, hogy bizonyítsam hitemet, lángos lelkesedésemet?« — kérdezed, zsidó ifju?

Megmondom. Ugy, hogy mindenekelőtt tudni, érezni fogod, hogy hiába kacsingatsz a tulsó oldalra, te zsidó maradsz a kereszviz után is. (I. Németország.) Azután ráébredsz arra, hogy, mert künn a pokolból földre lopott ezerfajta szöges ostor üz, pihenést, életlehetőséget, nyugalommat csak a mi falainkon belül találsz. Itt akard hát kiépíteni otthonodat, itt vond meg életmozgási körödöt! Minden érdekeljen, ami zsidó! Mindenről tudj, ami zsidó! S végül — nem is kell hozzá a »Nagyok« segítsége — tömörülni kulturegyesületekbe, zsidó egyesületekbe és így felhívni magatokra a figyelmet. Akkor lesz okotok kiáltani, jogotok követelni, akkor meg fognak látni és hallani benneteket, mert akkor meg *kell* látnia és meg *kell* hallania mindenkinek, hogy *ti vagytok a zsidó Holnap* és van erőtok, akarástok, tehetségtek felragyogtatni, szebbé tenni a zsidó holnapot.

S mert zsidó ifjak kiáltották és vérezték ki lelkükből ezt az ujságot, mert benne ébredni látom a zsidó fiataliagot és mert lihegve várom, szomjasan vágyom köszönteni már a hajnalodni késő, szebb, igazabb, zsidóbb holnapot, ezért szívem egész melegével, boldogan, nagy várákosásokkal és Istenáldással köszöntöm a »Zsidó Holnapot«, a zsidó fiataliag »Független Figyelőjét«.

És velünk mi lesz...

Háromszáz zsidó főiskolás gondolterhes arcát látom magam előtt napról-napra. Háromszáz zsidó főiskolás szomorú jelenje, reménytelen jövője napról-napra, mint fájdalmas valóság mered elém. Háromszáz zsidó főiskolás, a megrostált zsidó egyetemi polgárság egy része nehéz nélkülözések szenvedő hőse, a jogtalanságtól meglopott sereg együtt földeli velem napról-napra a kenyérdarabot és kölli el szerény ebédjét.

És zsidó jólétről beszélnek meg ma is!

Ez a háromszáz ember filléres gondokkal küzd, ez a háromszáz áiak még ma sem tudja, honnan teremti elő a félévi tandíjat, ez a háromszáz ember rettentően magára van hagyva. Sivár, kiellen a jelen, de nem ez fáj a legjobban. Ha végignézek a sorokon és nézem a hosszú évek óta ismeri arcokat, ha látom az utolsó-éves kollegát, ha látom az állástalan diplomást, akil csak irgalomból lürnek még egy darabig az asztal mellett, akkor fog el kétségbeesés. Ezért folyik ez a festel, telket felérlő küzdelem? Ezért a sok álmatlan éjszaka, ezért a sok tragikus szenvedés?

Tandijgondjaitok vannak kollegák? Hidegek maradnak ezúdon is a kopár albérleti szobák, a cipő, a ruha kibír még egy évet, talán jön egy kis segítség és nem vész el a félév! Így csináljuk ezt már régen. De nem ez teszi a jövőt sivárrá, borussá a homlokot. A

nékülözést az egyetemi évek nyomorúságos tengődéseit minden panasz nélkül vállalni lehetne, ha a diploma, a küzdelmes évek gyümölcse egy biztos karéj kenyeret jelentene. De mit várhat ma egy diplomás? Mit várhat főleg akkor, ha a diplomás zsidó? Fialat zsidó orvos, ügyvéd, pap, tanár, mérnök, közgazda, mit kezdhet az diplomáddal? Felek rátok tekinteni kollegák! Lehajtom a fejem és úgy kérdem: Mi lesz velünk? Mi lesz velünk, zsidó diplomásokkal?

Több, mint 10 év óta nem 5%, de öt ezrelék zsidó diplomás számára sem nyíll meg az érvényesülés lehetősége. Több, mint 10 éve, hogy vergődéssé nyomorodik fiatal életünk. Több, mint 10 év óta elzárva előlünk minden közhivatal. Több, mint 10 év óta nem került állami, városi kórházakba zsidó orvos, zsidó ügyvéd állami szolgálatba. Több, mint 10 év óta zsidó tanár nem juthat katedrához állami, városi iskolákban, zsidó mérnök nem került állami, városi üzemekhez. És így a végelenséggig. De tovább megyünk. Magánállalatok, gyárak, bankok az állásbetöltésnél a felekezeti rovatot nézték először és nem a kvalifikációt, igen gyakran akkor is, ha a vállalatok vezetői zsidók voltak. Hosszu volt ez a 10 esztendő, hosszú volt különösen azért, mert ha a diplomások szomorú helyzete a felszínre is került, — mi diplomásainkról akkor is megfeledkeztek. Milyen

kevesen akadtak a 10 év alatt, akik sikraszálltak a mi jogainkért, akik lüktöztek az igazságtalanság ellen. A zsidó diplomás puszták pusztájába kiállott.

És most ismét az érdeklődés homlokterébe került az állástalan diplomás. Ma már az elhelyezkedésre váró diplomások ügyéből országos megmozdulás lett. A kulturálisminiszter helek óta keresi a megoldást.

A T. E. B. E., a Gy. O. Sz., az O. M. G. E., a nagy-

vállalatok, de a magánosok is jelajánlották segítségüket. A lizenkellédik öraban. Rövidesen — reméljük — néhány száz diplomás rebbejut.

A zsidó diplomások bizakodva néznek a döntés elé. Biznak abban, hogy legalább a numerus clausus arányában tekintettel lesznek rájuk is. Biznak abban, hogy az ő számukra is jut egy darab kenyér. Biznak abban, hogy lesz, aki kiált érteük is! Dr. R. B.

Az ifjúság elhelyezkedése a vallásközségek keretében*

Irta: Róna Sándor

Az ifjúság elhelyezkedése a vallásközség keretében tulajdonképp nem a ma problémája, ez a probléma régi, végigkíséri a zsidóság történelmi útját különböző vonatkozásokban, de a valóságban mégis csak a most muló század második negyedében döbbennek rá arra, hogy a zsidó ifjúság helyes irányítása a lét vagy nem lét kérdése és ott ahol ennek a kérdésnek a fontosságát nem ismerik fel, ott hiába állnak kiváló, jóérezsű emberek a vallásközségek élén, mégsem lehet meg a garanciájuk arra, hogy helyüket hozzájuk méltó és az egyre nehezebbé váló feladatoknak megfelelő tudó utódoknak át tudják majd adni.

Magának az ifjúságnak is a szerepe nagy általánosságban most ebben a században került előtérbe és ha egy visszapillantást teszünk a világtörténelem különböző korszakaiba, egy grafikon emelkedő görbéjével tudjuk kimutatni, hogy az ifjúság szerepe jelentőségében progresszív és most kulminál abban a részleges felismerésben, hogy az életük delén levő emberek tettekre való készsége az a hatékony erő, mely — szemben az idősebb generációk nagyobb részével — nem csak konzervál, hanem megfelelően felhasználva a legproduktívabban hat és tettekre való készségével és alkotóerejével a köz érdekében jogot igényelhet arra, hogy tényező legyen.

A régi gettó ifjúsága és a mult század csendes kis vidéki hitközségeinek eleven, de elnyomott gyermekei a maguk ködbenézésével és a világot meghódítani akaró vágyaikkal elmerültek a multba és csak le, erláraban, írök szí npatikus és antipatikos írásaiban ugranak elének. A valóságban pedig helyet adtak egy ifjúságnak, mely asszimilálódott, mely modern és sima, keleti mentalitások nélkül és amelyet nagyobb részben hitéhez és Istenéhez elsősorban a tradíció kapcsol és csak másodsorban az érzése.

Véleményem szerint történelmi fordulóhoz ért a magyar zsidóság, mert két generációja áll egymás mellett, de egymástól elválasztva: egy idősebb, mely százalék szerint nagyobb részben még mély vallásossággal nevelődött és amelyik koránál fogva is predesztinálva lenne arra, hogy nekünk fiataloknak példát mutasson és itt van egy másik nemzedék, mi fiatalok, akik talán önhibánkon kívül eltávolodtunk attól a tiszta légtörtől, mely a hit előfeltétele, de tele vagyunk erővel, jószándékkal és akarással és megvan bennünk a készség, hogy pótoljuk az elmulasztottakat és ezeknek az eszméknek szolgálatába állítva tehetségünket, a magyar zsidóságnak méltó helyet biztosítsunk a magyar nap alatt. A problé-

* Elhangzott a XI. községerület mult évi okt. 15-én Székesfehérváron tartott ifjúsági kongresszuson.

mánk tehát az, hogy hogyan hozzuk közel egymáshoz ennek a két különböző generációnak előnyös tulajdonságait egy közös munkába, melynek talaja elsősorban a zsidó vallásközség, a maga sajátos életével, vallásos, kulturális és karitatív tevékenységével.

Mindenekelőtt meg kell állapítanom, hogy a régi zsidó törvények a családi embereknek nagyobb tekintélyt, több jogot biztosítottak, mint a családnélkülieknek. Ennek valószínűleg az a magyarázata, hogy régen és főképp mert keleten voltak, korábban házasságot az emberek és aki nem alapított családot, arról feltételezték, hogy vagy túl fiatal, vagy pedig egyéb hibája van, mely nem csak a családalapítástól tartja vissza, hanem ok arra is, hogy ne tartsák egyenrangú testvériüknek. A zsidó ifjúság évezredek kereszttül ezzel az előítéllettel szemben nevelődött fel és csak most, midőn a gazdasági okok számára rendkívül nehéz a családalapítás kérdését és lényegesen eltolták annak korhatárait, gondol arra, hogy életének azokat az éveit is beállítsa vallásának szolgálatába, melyet a megélhetésért folytatott reménytelen szelmalomharcban egyedül kénytelen eltölteni. Részben ezek a gondolatok is bírtak rá bennünket arra, hogy midőn például Veszprémben dr. Kun Lajos főrabbi néhány évvel ezelőtt felvetette egy zsidó ifjúsági egyesület megalakításának gondolatát, mi készséggel siettünk az ő rendkívüli munkakészségének és szervezőtehetségének szolgálatára és megalakítottuk a Veszprémi Izraelita Ifjúsági Egyesületet, melynek formáját és belügyminiszterileg jóváhagyott alapszabályait azóta az ország számos hitközségének ifjúsága vette mintául.

Ha mostan az ifjúság munkakörét és elhelyezkedését vallásközségek keretében meghatározni akarom, akkor három működési irányt tartok szükségesnek.

Első: a már említett Ifjúsági Egyesületek, ezek az ifjúságnak átfogó szervei, melyek vallást, kultúrát jelentenek. Vallási szempontból egyetlen lehetőség arra, hogy utólag pótolni lehessen az elmulasztottakat és érdeklődést lehessen kelteni a zsidó szertartás és tudomány iránt. Emlékkönyvek tartásával, előadások és viták rendezésével, az időszak zsidó sajtó állandó figyelemmelkísérésével, könyvtárak felállításával biztosítani lehet a zsidó kultúrát. Az ifjúsági Egyesületeken keresztül kontaktust lehet tartani a napi élettel és tisztán látó, szélsőségmentes világnézetet lehet kialakítani, akkor, amidőn még a lélek fogékonyabb és fel lehet száritani könnyeket ott ahol a nyomorok után nyuljon. Végül

A sárga folt

Irta: Sós Endre.

Ebben a nyomoruságos, nyavajgós világban talán csak egyetlen cikkben, egyetlen portékában van konjunktura: az ingben.

A színes ingek divatja egyre szélesebb néprétegeket ragad magával. Szovjetországban és Itáliában a fekete ing az elsőbbség. Hitlerországban a barna ing az uralkodó... De néhány ú. n. semleges országban is akadnak már a színes ingnek rajongói. Így például: Dániában a zöld és Hollandiában az ezüst inget favorizálják a Hitler-imitátorok csatlósai.

Mi zsidók nem száguldunk a színek mulandó divatja után. Mi zsidók megmaradunk ebben az őrzöngö, diktatúrás korban is a fehér ing, a fehér viselet mellett.

Ezt az évezredekre visszamező divatunkat nem vagyunk hajlandók eldobni, nem vagyunk hajlandók semmivel sem felesérlni.

És ezt a mi ősi köntösünket nem lehet bemocsokolni. Ezt a mi ősi köntösünket nem tudják a pokol ördögei sem befeketíteni.

Legfeljebb sárga foltot rakhatnak ránk. Legfeljebb sárga folttal próbálhatnak bennünket bepiszkitani.

Csak hogy ez a sárga folt nem moeskolhatja be a zsidóságot. Csak hogy ez a sárga folt nem feketítheti be a mi jelentésünket. Hogy miért nem? Egyszerű a válasz:

ez a sárga folt — a zsidó becsületrend!

Ez a sárga folt azt tanúsítja, hogy a változó világban sem változtunk meg és a változó emberiség közepelte sem változtunk meg az emberségünket.

Fiatal zsidó társaim! Viseljétek büszkén a sárga folt különböző válfajait! A sárga folt nem benneket szegyeenít meg, hanem azokat, akik még 1934-ben is ilyen középkori eszközökkel küzdenek embertársaik ellen!

A sárga folt ellen tehát nincs kifogásunk. De arra nem lehet bennünket rákényszeríteni, hogy — beüljünk a gettó-padba!

Nem, azt már nem! A gettó minden fajtáját viszuasításjuk!

Bruno Weill, a neves berlini író, amikor a barna-inges rohamcsapatok átkutatják a Német Zsidók Központi Szövetségének ircláját és széjjeldobálták az okmányokat, így szölt a „különítmény“ parancsnokához:

— Hányjatok szét mindent! Tépjétek szét mindent! De azt megmondhatjátok a társaitoknak, hogy a gettóba nem fojunk visszamenni. Inkább elpusztulunk.

Bruno Weill szavai teljesen kifejezték a német zsidóság öntudatos részének felfogását. És teljesen azonosak a nézeti az egész világ önérzetes zsidóságának.

Feibe verhetnek bennünket! Leboxolhatják legjobbiainkat! De a gettóba sohasem fogunk visszamenni! Ilyen szívességet sohasem fogunk tenni Fesztelich gróf úrnak, vagy Mesko úrnak! Inkább elpusztulunk, úgy ahogy őseink elvesztek, évezredek imakkal ajkunkon, évezredek fehér ingünkben!

Igen, jöjjön akármilyen vész, akármilyen vihar, a magyar-zsidóságnak is vannak és lesznek férfjai!

* *

De ahhoz, hogy valóban mindenre elszánt, minden veszedelemmel, szenvedéssel megbirkozó zsidóságot mutathassunk fel, az szükséges, hogy kiöljük a saját sorainkból a másodrendűség érzetét, a gettó szellemét.

Nap-nap után találkozzunk olyan hittestvéreinkkel, akik azt öbégatják:

utoljára, de nem utolsónak, össze lehet egy város vagy község zsidó fiatalágát hozni egy erős keretbe, melyben jól érzi magát és amelyik keretre büszke lehet, hogy bele tartozik.

A második irány, ahol az ifjúságnak szerepe kell hogy legyen a hitközség és annak intézményei. Ez a kérdés egy kissé kényes és mindenekelőtt le akarom szegezni azt a nézetemet, hogy az ifjúságnak, mint egyesületnek sohasem szabad a hitközség belső életében állást foglalni akkor, ha személyi kérdésekről van szó. Meggyözni és ha kell ezerszer megpróbálni meggyözni az idősebbeket arról, hogy a zsidó jövőt a mostani ifjúság jelenti és a zsidóság egyetemes érdekeinek tesznek jó szolgálatot akkor, ha módot adnak a fiataloknak, hogy az idősebbek mellett tanulva vehessenek részt a hitközség és az egyesületek életében. A legnagyobb tisztelettel és az idősebb emberek érthető, jogos érzékenységének figyelembevételével kell módot keresni arra, hogy az ifjúság a cél érdekében szerepet kapjon. Minden alkalmat meg kell ragadni az ifjúságnak arra, hogy hitközségének szolgálatot tegyen, mert ez az igazi jogcím arra, hogy pozícióhoz is jusson. Áldozatkészen kell szeretni a zsidó iskolát, mely az első komoly alap a zsidó lélek kialakítására és törekedni kell arra, hogy a Chevráknál, Talmud Tóránál és minden kulturális és karitatív egyesületbe jusson néhány fiatalnak is hely.

A harmadik munkairány a Pro Palesztina munka. Nem vagyok cionista, az itt élned halnod kell elv alapján állok, de ugy érzem, hogy itt mulasztásokat követett el a magyar zsidóság, mert akkor midőn még anyagi viszonyai jobban megengedték volna, nem szentelt több figyelmet és több áldozatkészséget ennek a kérdésnek. A történelem ijesztő mementókat mutat és mindig tragédiáknak kell jönni, hogy rádöbbenjük való helyzetünkre. A német zsidóság töviskoronás vesszőfuttatása, a huszadik század kultúremberének aljas lealacsonyodása a sakkba. A középkor nagy zsidóüldözöinek már nincs miért szégyenkezniük és véleményem szerint sajnalatraméltóan ostoba az a zsidó, aki nem gondolkodik el ezen a kérdésen. Minden dunnam föld, mely ott messze keleten terem és virágozik, egy olyan zsidó életét teszi elviselhetőbbé, aki szülőházájában már nem birta sorsát hordani, de könnyebbé teszi egy otthon maradt zsidó életét is, mert a huszadik század második negyedében a zsidóság foglalkozási kasztozba szorították és ezekben a kasztozokban már kevés a foka és sok az eszkimó.

Meggyőződéssel hiszem, hogy az ifjúság helyes irányítása és felhasználása esetén a magyar zsidóság hatalmas erőrezervoárt nyer, mellyel fejlődésképesen biztosíthatja jövőjét és ha az idősebb nemzedék szeretettel magához emeli a fiatalabbat, a késő jövő történetírója a mi korunkat »A magyar zsidóság reneszánsza« címmel fogja megjelölni.

Angol, német, spanyol

nyelvelekkéket olcsón vállal, volt külügyi tisztviselő

Cim a szerkesztőnél.

Fizessetek elő a

„ZSIDÓ HOLNAPRA“

— Minden pofont vágjunk zsebre! Ha egy „ebredőt” látunk, szaladjunk át a másik járdára!... A zsidó legyen csendes, alázatos, türelmes, ha nem akarja, hogy még jobban felpofozzák!

Ezek az „önantliszemilak” pusztuljanak a felekezeti közéletből! Ezek az „önébredők” a zsidó lélek legzabb gyilkosai!

Az ilyen urak nevelik gyávaságra a zsidó fiatalokat. Az ilyen pasasok „érdeme” lesz, ha minden hősi gesztus, minden egyenes gerinc ismeretlen lesz a jövő nemzedéknél.

* *

Fábián Béla, a zsidó ügyek bátor felkarolója, az üldözöttek megfélemlíthetetlen védelmezője, a minap interpellációt fogyzott be a képviselőházban. Az interpelláció az egyetemi verekedésekről szólt. A „szent szindus”, a felekezetnagyok tanácsa nyomában „munkáka vette” Fábiánt, hogy álljon el az interpellációtól. Az interpelláció — a sok könyörögsre — elmaradt. De az egyetemi verekedések folytatódtak. Egészen vigán. Régi erővel.

Nos, ez az eset is bizonyítja, hogy — hallgatással, félreléssel, meahunyászkodással, gyenoaség-mutatással egyetlen pofont sem lehet megszaporolni. Sőt, csak több pofont, több feibevertést lehet kapni.

Nekem az a meggyőződés, hogy nem a zsidó Fejblóntó Sámuelek járnak el helyesen, hanem a zsidó Fábián Bélék, akik nem rejtik el felekezeti sérelmeit és nem rettennek vissza azok kikürtölésétől. Igen, a néma gyermekek az anyja sem érti szavát...

Drága, jó Fábián Béla barátom, a jövőben ne enged magad lebeszélni! A jövőben mindig feisd ki a Házbán mindazt, amit szükségesnek vélsz! Én azt hiszem, hogy minden további verekedés elmaradt volna, ha te akkor rámulatsz a sötétben bujkáló felbujtókra... Nem a mai Fejblóntó Sámuelek, nem a mai Privilegizált Hitűiek a mi ioazi vezéreink, hanem te és azok, akik a te szellemedben intézik a magyar-zsidó sorsot!

Fióközietek és lerakatok a város minden részében

Skrek Lipót Rt.

orth. szalámi kolbászaru és konzervgyár gyartmányai elismerten a legjobbak.

Kérjen kifejezetten mindenhol „Skrekszalámit”

Gyár és főüzlet:

VII., Dob ucca 27. szám.

Fióközletek:

VII. Baross-tér 16. szám

VII. Nagymező ucca 50

Központi ásarcsarnok

Álláshalmozás, fizetéshalmozás minálunk

Az általános gazdasági háborgások idején a kenyérelen, jövőtlen zsidó ifjúságot azzal szekták vigasztalni, hogy az ő baja ellőpül a másvallásuak hatalmas lömegeinek gondjait mellett. Gyöngye vigasz, de legalább igaz. Hogy mégis egy nekőny zokszót ejtünk el ill, a magyarázatát a következőkben adhatjuk. Mindig elkekerül az embert, ha a másinak van egy jólat kenyere és neki nincs, de jogesikorgatóan fájdalmas számára, ha a másinak két koraj jut és a másodikat éppen töle vette el. De még talán ezt is igazolja a „struggle for life” kemény, kiméltelen egoizmusa. Nem tehetünk róla, ha a vállalatok igazgatója, a földbirtok tulajdonosa, a szabályalkozásu egyén, ügyessége, tehetsége, ravaszága révén a gazdasági élet több forrásából is merít, de anélkül ellenfilakozni és harcolni fogunk, ahol nyílt szóval felírjuk a hibákat ez a hűlőtel területe. Mert nyilvánvaló, hogy az etbicum gyakorlati megalósítóiból a nélkül közösség, hogy a lelek Istenhez nemesülő ösvényének útmutatói nem lehetnek kereskedői, haszonelvezői a profiton felülemelkedő vallásnak. Megmondjuk magyaránt: vallásos intézményekből gazdagon élni, vagy egyenesen vallásos intézményeknél álláshalmozónak lenni, ez a példa destrúál, ez a példa forradalmasít, ez a példa zsidóllan. A vallás nem üzlet. Ki kell jelentenünk, hogy a zsidó gyűlekezetek nem lehetnek részvénylársaságok, ahol a szegény zsidók adógarasáiból semmi, vagy akár-milyen munkásságért is olyan fizetések sorakozzanak fel, amelyekből 10—15 zsidó család is megélhetne.

Nem az a fontos, hogy gabellakból jövedelmek szaporuljanak, hanem, hogy a zsidó tömegek a lehető legolcsóbban is köser háztartást vezelhessenek.

Nem az a fontos, hogy diákjaink hittandija fedezze a kiadásokat, hogy a zsidó diák a 8 éves hitoktatásból legirkább a hittandijra emlékezzék vissza, hanem, hogy éreztesse velük, hogy törődnek velük, hogy velük érznek, hogy velük vannak.

Nem az a fontos, hogy testvéreink pénzen vásárolt helyeken áhitaloskodva emeljék a hitközség pénzügyi helyzetét, hanem, hogy szegény és gazdag, jó és rossz zsidó otthon érezze magát templomainkban és ne tekintse legszenlebb épületeinket pénzen vásárolható szótakozóhelynek.

Mutasson példát a zsidóság hitéletében! Ne tőrje az álláshalmozást, minden munka, minden ellenszolgálatás nélkül.

Ne tőrjék hitközségeink kebelében a mamulfizetések, utóljára egy egyetemi tanár fizetése is megfelelően egy vallásos gyűlekezet szerény alkalmazottjának.

Mutassunk zsidó példát a világnak! Ne szonokoljunk együtt azokkal, akik csak beszéltek, de ifjúságunk jövőjéért semmit sem tesznek, hanem járjanak elől a zsidó hitközségek haszonelvezői azzal a példával, hogy csak munkájuknak, méltóságuknak megfelelő fizetéseket fogadjanak el, többszörös jövedelmeket, álláshalmozást ne tőrjenek, mert a hitközségek nem a nagy fizetésű listviselőktől tartására valók. A magyar zsidó fiatalok méltán olvánja, hogy a némelyek számára hitbizomány-nak tekinteli hitközségeink valóban a hitnek közösségei legyenek, mert különben valaminek pusztulnia kell...

Dr. B. J.

INGYEN

nem illik elfogadni a lapot!
Küldje be az előfizetést!

Tanuljunk történelmet

Irta: Dr. Róth Emil

Zsidó társadalmunknak csupán felületes megvizsgálása után is észre kell vennünk a benne végebe menő erjedést, amely elsősorban a zsidó kérdések iránt való fokozottabb érdeklődésben nyilvánul meg. A politikai, társadalmi alakulások minden zsidó embert rákényszerítenek egy nagy kérdésnek önmagával szemben való fellelvésére: Mi jözzem nekem a zsidósághoz; miért érzek vele együtt, jóllehet régt ügyel sem vettem rá: mennyiben vagyok én zsidó?

Ennek a tapogatózásnak tudható be, hogy napról-napra alakulnak új zsidó ifjúsági egyesületek. Igen gyakran határozott program nélkül. Valamit akarnak. Zsidósat, de azért modernet. Keresik az utat.

Nemrégem egy újonan alakult vidéki zsidó ifjúsági kör fordult hozzám, hogy mivel foglalkozzanak az özszejevöteleken? Hosszú levelüket röviden a következő kérdésekben foglalom össze:

1. Milyen arányban legyen özszejevöteleink programjában a kimondatlan zsidó tárgy és egyéb téma?

2. Milyen körből válasszuk általános emberi témáinkat és kell-e azokban zsidó vonatkozásnak lennie?

3. Mennyiben legyünk zsidók, mennyiben moderna emberek?

Mint hogy valószínűleg más egyesületeket is foglalkoztat ez a kérdés, itt írom le a válaszomat.

* *

Ezeknek a kérdéseknek a fellelvéséből arra lehetne következtetni, mintha ellentét állna, vagy állhatna fenn a „zsidó” és az „emberi” között. Ez természetesen lehetetlen! Minden emberi probléma, problémája a zsidónak is és minden zsidó kérdés, amelyre feleletet keresünk, részünkre egyenértékű a legmagasabb emberi kérdéssel. Csak a zsidóság különleges társadalmi helyzete okozza ennek a jogtalan kérdésnek gyakori megismétlését. Az oroszországi zsidó „felvilágosodás” korában vitatkoztak hevesen arról, hogy legyen-e a zsidó csak házában zsidó, azon kívül ember; vagy mindenütt zsidó; vagy mindenütt ember?

Amennyire bizonyos, hogy vannak olyan kérdések, amelyek csak zsidósággal foglalkozni és nagyobb-részt csak bennünket érdekelnek, épp olyan igaz azonban, hogy életünkben lelkünk mélyén nem lehet kelté-választani az embert és a zsidót. Bennünk tökéletes szintézisben egyesülten él kulturánk minden özszejevője, a zsidó, az európai. És ha valahol nem volna meg ez a magasabb értelmű egybeolvadása lelkünknek, úgy éppen a zsidó ifjúsági egyesületek hivatása az, hogy ezt az egységet létrehozza, hogy megmutassa, hogy a nemes értelemben vett zsidó egyúttal a leg-nemesebb ember is, hogy megmutassa az önmagunk megtalálására vezető utat, hogy meggyógyítsa lelkünk szakadását!

* *

Alfred Adler szerint az egyén lelki zavarainak nagy része abból származik, hogy az egyének a maga közösségéhez, barátaihoz, családjához, népéhez, az emberiséghez való viszonya nem nyugszik helyes alapon. (Vagy túlzott támogatást vár, vagy tudomást sem vesz rólok, vagy egyéb hibába esik.) Ha egy zsidó ember nem tudja, hogy mitévő legyen zsidóságával, ha nem találja meg a nem zsidókkal szemben használ-landó kellő hangot, ha kérkedően hangos, vagy meg-alázkodóan félénk, úgy ennek is hasonló lélektani magyarázata van.

Figyeljünk meg két embert! Az egyik csak most kezd, a másik már tökéletesen tud koresolyázni. A jó koresolyázó úgy mozog a tükörsíma pályán, mintha egybe volna néve a lábára erősített fémtalppal. Ha áll, ha fut, ha táncol, már nem gondol arra, hogy ő most nem a lábakon, hanem a koresolyával áll, koresolyával fut, tehát nagyon kell ügyelnie; ő csak a futásra, állásra, táncra gondol, Annyira egy a koresolyával. Nem így a kezdő, akinek minden pillanathán tudalósítania kell, hogy nem közönséges úton jár. Tudalósítania kell mindaddig míg ez a tanulmány yérévé nem válik.

Ennyire kell nekünk is azonosodnunk a zsidó multtal! A mai fiatalságban még vannak „kezdők”, akik eddig csak „emberek” voltak, akik a hozzájuk nőtt zsidóságot csak most kezdik megszokni. Még minden lépésnél elvetket hangoztatnak, mint a kezdő koresolyázó. De el kell jönnie az időnek, amikor ennek a zsidósághoz visszatérő ifjúságnak lelke olyan mértékben egybeolvad a mi multunkkal és célkilüéseinkkel, hogy élete anélkül, hogy minden lépésnél gondolnia kellene rá, zsidó is lesz. Ismerje meg a zsidóság a mi történelmünkét! Láss, hogy mi, akik a ma terhét hordjuk a vállunkon, mi nem csak a magunk harcát vívjuk, hanem folytatósa vagyunk egy beláthatatlan hosszúságú láncnak! Mi akkor leszünk legszabadabbak, legemberiesebbek, legalkotóképesebbek, legeurópaiabbak, ha elismerjük egy történelmi közösséghez való tartozásunkat. Ha felebbezhetetlenül szent lesz előtünk zsidóságunkhoz való költöttségünk. De ez a költöttség a szabadság érzését fogja bennünk felkelteni.

A zsidó ifjúságnak meg kell ismernie történelmünket, hogy megszeresse azt, hogy azonosuljon vele, hogy ne érezze a zsidóság és emberség költöttségét, hogy ne érezze a zsidóságot tehernek, hanem szabad költöttségnek. Mert bennünk él a mult, egyek vagyunk vele. A zsidóság nagy feladat, amelynek én vagyok a megvalósítója. Én bennem őt tetet a mult minden álma. Az a zsidó ifjúság értékes, amely azt mondja: folytatói akarom népem történetét! Mint J. Lamdan írta: Őd ló nuika hasalselet. — még nem szakadt el az arany-lánc!

A dogma nélkül való zsidóságban soha nem volt privilegizált uniformis. Összetartozásunk egyik sibelet-igéje a történelemmel való teljes azonosodás volt. Minden zsidó párt konstruktív, amely nem kérkedésből, dachból kényszerből zsidó, amely nem kényelmi szempontok szerint válogat a multban, hanem azért és úgy él, hogy az ő zsidósága még szebb, igazabb zsidóság legyen.

Ha egy zsidó ifjúsági keret-szervezetet kellene létre hozni, csak azokat fogadnám be, akik a fenti értelemben pozitív zsidók, akik a zsidó multat a maguk feladatának érzik, hogy bennük teljesedjék ki a legigazabb értelmében. Ez szűles skála volna, sok ellentétes nézetel! De a mi országutunk széles! Testvéreként haladhatunk ráta azok, akik egynek érzik magukat a zsidó történelemmel. Dogmátlanságunkban a szétőre-dezésből a multtal való szoros kapcsolat mentett meg.

Az első doloa legyen tehát minden zsidó ifjúsági egyesületnek kulturális, vallási, politikai történelmünknek ismertetése; majd később a vele való kapcsolatnak állandó fenntartása. Egyesületeink érthetően — eleinte egész érdeklődésükkel a ma problémái felé for-

culnak. Anketoznak a zsidóságról, vitatkoznak, szónokolnak olyanok is, akiknek a leghalványabb ismereteik vannak multunkról. Ezt az értékes ifjúságot addig kell megtanítani a zsidó történelem ismeretére, amíg ébren van bennük az érdeklődés. Még idejében kell őket anynyira zsidóvá tenni, hogy később már ne kényszerüljenek zsidó voltukat egy-egy zsidó témával minduntalan demonstrálni! Meg kell mondani a mai zsidó ifjúságnak, hogy ha mi visszahívjuk őket, *nem szellemi gellőba* hívjuk, ahol unos-untalan csak zsidó téma járja. Ha így volna, nem volna meg az erkölcsi bátorságunk, hogy a művelt zsidó ifjúságot táborunkba hívjuk. Ha én azt írtam ennek a dolgozatnak az elejére, hogy tanuljunk zsidó történelmet, ha én ezt kívánom minden zsidó ifjúsági egyesületől, úgy leszem ezt abban a meggyőződésben, hogy aki így megszereti a zsidóságot és egyé válik vele a történelmi felelősségekben, az megmarad zsidónak akkor is, ha nem zsidó témához nyúl, annak minden „emberi” egyuttal zsidós is, amit alkot, az a zsidóságnak is alkotja. Ha tehát egyszer már zsidóvá váltam, ha közösségemhez való tartozásom tartós élményé vált részemre, *úgy leszek legjobb zsidó, ha legjobb ember leszek.*

Érzem, hogy amit én írtam, nem azonos az öntudatos zsidóság fogalmával, mert több annál.

Miért lendült fel ma a zsidó művészet? Mert sokan megtalálták ezt a misztikus egységet maguk énjé és az örök keleti zsidóság között. Művészi alkotás csak szabad lelki-gátlásoktól mentes ember tud létrehozni. Tehát minél kevésbé kell erőszakolnom alkotásomban zsidóságomat, minél természetesebb lesz, annál zsidóbb is lesz. *Ez a zsidóság paradox.* Akarja a művész, a festő, a szobrász, az író, hogy emberi és egyben zsidó legyen? Nem kell megendovidokkal, göndör tincsekkel, héber betűkkel teleagatnia művét, hanem jusson el arra a magaslata, amelyen a zsidóság részére nem pantheon-biztosíték, nem vallási romantikára alapított üzlet, nem kényszermegoldás, hanem akarás, benne élő mult.

Mint a kezdő koresolyázónak a koresolyázás szabályait, úgy a mi ifjúságunknak is a zsidóságot csak eleinte kell aprólékosan megfigyelnie, később vérévé válik az és hármit fog tenni, a zsidó igazság felé fog vezetni, ha nincs is címében a „zsidó” szó.

A cikk elején feltett kérdésre tehát így hangzik a felelet:

— Hogy mennyi legyen a zsidó, vagy nem zsidó téma egy egyesület programjában, azt kívül álló ember nem határozhatja meg. Mindenek előtt: ismerjük meg zsidóságunkat, hogy egyek legyünk vele, mert akkor nem kell különbséget tennünk „emberi” és „zsidó” között. Egyik legjobb eszköz ehhez: a történelemtanulás.

— A lelki kettősséget legyőzött zsidó egyesületben minden téma egyuttal zsidó téma is, anélkül, hogy az minduntalan zsidó kapcsolatokkal keresse. (Ez nem jelenti azt, hogy ne keressünk! Csak ne gondoljuk, hogy elengedhetetlen!)

* *

Megkérdeztek egy chaszid rabbit, milyen legyen az igazi istenfélő?

— Jártál már erdön? — kérdezte a rabbi.

— Igen, — felelte a kérdező.

— Láttál ott farkast?

— Igen, — felelte.

— Féltél tőle? — kérdezi a rabbi.

— Igen.

— És mikor féltél a farkastól, gondoltál arra, hogy félsz?

— Nem gondoltam a félelemre, csak félttem.

— Látod, — felelte a rabbi — ilyen legyen az istenfélő is! Ha majd úgy el fog tölteni a hit, hogy gondolnod sem kell rá, akkor leszel a leghívőbb. De addig sokat kell küzdened!

Én kimaradtam...

Irta: Barát Endre

*Busás örökség, amit kapok,
Mert az én apám mind papok...
Apám is az s az volt a nagyapám,
Meg annak apja is, mindahány
És nem szakadt meg addig soha
A dicső ösök fényes sora,
Mind ép a láncszem, ki egy se csorbul...
Csak én maradtam ki a sorbul...*

*Tünt életüket jeltalálom,
Visszahozza elém az álmom...
Vagy estbe-nézön, ha merengek,
Látom őket nagy könyvek mellett,
Látom a szószéken, hogy állnak
És hittet, hitet prédikálnak...
Megesíllan hajuk szín-ezüstje,
Tudás jénnye izzik szemükbe...
Látom, ahogy templomba mentek,
Fehér szakállal, mint a szentek...
Ilyenkor könnyem ki-ki csordul:
Hajh, kimaradtam én a sorbul...*

*...a tanítás nem érte lelkem,
Hogy éppen én nem érdemeltem
A szószéket, a reverendát?...
Az égi sejtés nem dereng át
A lényemen, vagy egyszerűen
Biztos utunkról lekerültem,
Rossz sorsom rántott félre, zordul,
Hogy kimaradtam én a sorbul?...*

*Pedig érzem, bennem is égnek
Szavai szent eszménységnek...
Bennem is van az ősi vérből,
Apám harcos, nagy hitéből!...
Szeretném, két karom kitarva
Magamhoz ölelni, ki árva,
Biztatni az elcsüggedőket,
Elsimítani gond-redőket,
Prédikálni szószéken állva,
Hogy szóm a sziveket bejárja...
Régi zsoltárokat dalolni,
Fóliánsok jölle hajolni,
A szenvedőknek vigaszt adni,
Hű szeretőket összeadni...
— Hiába, késő... Furcsa az Élet,
Hol jobbra tart, hol balra téved...
Megállt a sor, vagy tán megjorul?...
Én kimaradtam már a sorbul...*

Problémáink megoldásának útja

Irta: Kende István

Végre megtörtént az első lépés a magyar zsidó ifjúság problémáinak megoldása felé. Szerény lépés, még talán kissé félenk és elfogódott, de jelentőségében annál nagyobb: életet kapott az első, magyar ifjúsági zsidó lap, mely létét a zsidó ifjúsági probléma létezésének köszönheti s éppen ezért életét és minden megnyilvánulását a probléma létezését nem csak az újságokban megjelent tömentelen cikk elolvasásából tudjuk, hanem annak — sajnos — szennvedő alanyai vagyunk, fel tudjuk fogni ennek az első lépésnek óriási jelentőségét, mert bármily megértéssel viseltessenek is a zsidó újságok az ifjúság nagy kérdései iránt, hivatásuk mégsem ezek megoldása, hanem más száz féle cél áll előttük. A Zsidó Holnap azonban maga az ifjúság! Ez tehát az az orgánus, mely hivatva van a vergődő ifjúság minden fájdalmát az illetékesek elé tárni, amely helyet ad minden ötletnek, amely boldog örömmel karol fel minden törekvést, mely a saját sorsát némiképpen enyhíteni tudná. Az ifjúság sorsa ugyanis a zsidó holnap sorsa. Ezt nem kell bizonyítani, ezt érzi mindenki, akit a zsidóság sorsa érdekel, és be kell látni mindenkinek, még annak is, akit esetleg az ifjúság sorsa nem érdekel.

Tudjuk jól, hogy nem csak a zsidó vallású ifjúság áll megoldhatatlan kérdések előtt, hanem minden más vallású ifjú is a legkétségbeesettebb gazdasági jellegű probléma előtt áll. A mi kérdésünk mégis nehezebb annyival, hogy gazdasági nehézségeinket súlyosítják a vallási gyűlölködés mindig fel-felújuló és soha elmúlni nem akaró fellángolásai. Az általános gazdasági romlás mellé járulnak tehát nálunk azok az akadályok, melyeket vallási okokból görbitenek érvényesülésünk elé. Nekünk kettős akadály ellen kell küzdenünk, holott mindegyik leküzdése egymagában is elegendő volna...

Ha eme küzdelemhez szervezett erővel, egyseges, céltudatos munkával fogunk hozzá, meggyőződésem, hogy munkánkat, hanem is teljes siker, de sok eredmény fogja koronázni. A munkához azonban a dolog természetéből következőleg — egyseges, az egész zsidó ifjúságot magában foglaló szervezetre van szükség. Legelső sorban tehát nekünk, ifjaknak kell saját magunkat alkalmassá tenni arra, hogy felvehessük a küzdelmet saját érdekeink megóvására a tornyosuló akadályokkal. Fel kell építeni a zsidó ifjúság védőbástyáit, mely védőbástya fundamentumát a vidék nagy tömegei teszik ki. Itt kell kezdeni az építő munkát. Ezt a tömeget kell megszervezni, ezt a tömeget kell legelső sorban zsidóvá tenni, éretté és képzetté arra, hogy saját problémáinak megoldásához saját erejével lásson hozzá.

Ennek pedig módja: minden községkerület székhelyén meg kell szervezni az ifjúság egyesületeit. Ezen egyesületeknek kell feladatává tenni a vidéket beszervezni, a vidéki egyesületek megalakítását előmozdítani; ahol a zsidóság száma miatt az egyesületek megalakítása nehézségekbe ütközik, ott is módok és lehetőséget kell ezen központi egyesületnek találni arra, hogy az illető község kis számú zsidó ifjúságát egy közeli egyesület működésébe bevonják. A községkerületek székhelyén meg kell alakítani a községkerületi központi irodát, amely cen-

truma legyen a községkerület összes egyesületeinek. Ott fussanak össze az egész vidék egyetemes ügyei: pl. ebben a centrumban, de az egyes egyesületek vezetőségében is meg kell alakítani az állandó munkaalkalmakat ellenőrző szerveket, amely aztán már az első konkrét eredményét fogja produkálni a szervezethez.

A vidék szervezésével egyidejűleg hasonló módon kell a főváros ifjúságát egységbe tömöríteni. Az Országos Iroda kebelében meg kell alakítani az Országos zsidó Ifjúsági irodát, ahol az egyes községkerületi és így közvetve az egyes egyesületi ügyek fussanak össze. Ezáltal a zsidó ifjúság nem egy szét-szórót és inaktív tömeg lesz többé, hanem számottevő egység, amelynek szava el fog jutni a hatalom feléig, amely egység felépítésével el tudja majd érni jogos kívánságainak meghallgatását.

Ezen szervezési munka befejezte után lehet gondolni először az országos kongresszus összehívására.

Ma, amikor testvéreinket a keservesen megszerzett jogaitól is meg akarják fosztani, amikor körül a horogkereszt ijesztő réme közeleg félenk, sokszorosan életszükségletünkkel vált jogaink megvédése. De sokszorosan kötelessége is jogaink megvédése azoknak, akik élünkön állnak. Mert tudniuk kell a vezetőknek, ha most nem állnak az ifjúság mellé, ha most nem védik a megsemmisítő támadások ellen, akkor velünk kihal a zsidóság.

Pesszimista pillanatok

Szeretnél vidám lenni? Kacagj addig, amíg jó kedved lesz tőle.

Boldog is lehetsz. Redukáld fokozatosan minimumra a csalódásaid és a belenyugvás közti időt. Azután tarts készen beletörődést minden eshetőségre. Végül tartd meg: érezd meg nyugodj bele, akard, mielőtt valósággá zudul rád bármi vágyad. Gyakorlat kérdése csak és nem csalódsz többé.

Légy szerény. Elégedj meg az öndicsérettel.

Ami késik, nem mulik. Várj; az évessel éhhallálg, a szerelemmel aggságodig, az étellel halálodig. Vagy még tovább.

Az örület is kacagásba torkollhat, nem csak a jókedv. Még te is kacagatsz...

Szeretsz? Elhasznált, be nem vált vigasztalásaid tartsd meg, vagy dobd el. Ne add nekem.

Ne higgy a fehér színnek. Van abban minden szín, csak a gyors forgás veszi el a szemed fényét.

Ami késik, nem mulik. A küldemény ugyanaz, csak a címzett más.

Lelked erejét akarod dicsérni? Mondd: Gondolkodom, mégis vagyok... (Addig mondd, amíg időd van. Siess...)

Vagy tán mégse... Övd magad. Ha már mindenképpen vagy, legalább ne gondolkozz.

Ha az ember nem tervez, az Isten sem végez?

Szeretnél, ha a te dolgod is emberi lenne? Tévedj. Fialtal test, öreg lélek... Zivatáros együtt élés becsületből, vagy korai válás.

Töröld le a könnyed. Még azt hiszik, hogy szívből nevéttél...

Még fáj a lemondás? Boldog ember vagy...

Akarsz becsületben megőszülni? Kerüld a büntetést...

(be... jó...)

Nyitott szemekkel...

Irtá: Dr. Ungár Béla

Ha jól emlékszem Heinérről olvastam valahol, hogy amidőn egy kórház előtt haladt el, melyen »Szegény zsidók kórháza« felírás volt, így sóhajtott fel: »Te jó Isten! Lehet valami ennél is borzasztóbb? Szegény is, kórház is és még ezenfelül zsidó is! Most, amidőn a zsidó ifjuság problémáiról akarok írni, szinte önkéntelenül is Heine szellemes mondanása jut eszembe. Van-e nagyobb, nehezebb probléma, mint a zsidó ifjuság problémája? Nem elég nehezek általában az ifjuságnak megoldandó kérdései? Hát még speciálisan a zsidó ifjuságnak feladatai?

Ifjuság! Valamikor nem is olyan régen jelentett reményt, bizakodást, ígéretet, jövőt. Az egyének épp úgy, mint az összességnek. Az ifjuság volt a célkitűző, a cél felé törhető. Az ifjuság volt, amely csak előre és felfelé tekintett, mely előtt ideálok lebegtek, melyekért rajongott és küzdött, lelkesedett lelkesített. És lelkesedéseivel ambíciójával, rajongásával és küzdelmeivel vitte előre önmagát, nemzetét és az egész emberiséget. Fájdalom csak volt. Ez az ifjuság sajnos nincs többé. Ma is vannak fiatalok, de ezek csak évszámokban különböznek az öregektől. Ezek a fiatalok már nem lelkesedők és nem lelkesítőek, nem rajongók és nem idealisták, nem bizakodók és nem hívők, — hanem ezek az ifjak lemondók, csüggedtek, kétségbeesettek, ezek az ifjak cél és remény nélkül bolyonganak ebben a háború vérzivatarjától letarolt sívárságban, forradalmak és ellenforradalmak szűlte sötétségben, ebben a földön dülő Istenetlen zürzavaros chaosban. Az öregek még úgy-ahogy benmaradtak, vagy visszazökkentek a helyükbe, de az ifjak sehol helyt nem foglalhatnak, sehol meg nem vehetik talpukat, hogy egy biztos bázisról építheték saját és nemzetük jövőjét.

Es ha mindez vonatkozik általában az ifjuságra, mennyivel inkább áll speciálisan a zsidó ifjuságra? Ha itt áll az ifjuság a saját és nemzete jövőjének problémájával, úgy százszorta és ezerszerre nehezebb kérdések és feladatok megoldása vár a zsidó ifjuságra. Mert míg az ifjuság általános kérdései feleletet és megoldást nyerne, vagy legalább is nyerhetnek idővel, — amint az okozatot létrehozó ok megszűnik, — addig a zsidó ifjuság még mindig itt marad az ő speciális megoldatlan problémáival, melyek éppen az ő zsidó mivoltából folynak. A politikai és gazdasági helyzet egyszer csak megállapodik és megnyugszik valahol — és ha nehéz is a kivárási — idővel az ifjuság is belehelyezkedik az adottságokba, ha nem ez, hát a jövőendő nemzedék, — de hol és mikor helyezkedik el a zsidó ifjuság, melynek kivételes helyzetet juttatott a Sors. Háború és forradalmak elmúlnak, de zsidógyűlölet és antiszemitizmus volt, van és lesz. A nem-zsidó ifjuság már régen építheti saját, családjá és nemzete jövőjét, építheti házá, amikor még a zsidó ifju töprenghet azon, hogy melyik pálya van elzárva előtte és ha már nagy áldozatok árán sikerül is megszerezni valamilyen képesítést, akkor törheti fejét azon, miért nem nyílik meg előtte is az érvényesülés útja és miért nem veheti ki részét a nagy közös munkában, mely az összesség javát akarja szolgálni? Miért? Miért? És így vetődnek fel a kérdések száza és ezrei, kérdések, melyeket ha mélyen vizsgálunk, még nagyobb mélységek mélyére találunk.

Ez a miért? ez az első és legnagyobb problémája a zsidó ifjuságnak. Mindenekelőtt tudatára kell ébrednie a zsidó ifjuságnak, hogy teljesen kivételes és kizárólagos helyzete van a népek között. — Tudnia kell, még akkor is, ha viszonylag békében él, hogy nincs otthona és ha mégannyira is törekszik elmerülni a környező nép nyelvében, kulturájában, mégis tudnia kell, hogy csak azért, mert zsidó, élete és vagyona, szabadsága és joga soha sehol nem azonos és nem egyenlő a környező nép életével és vagyonával, szabadságával és jogával. Tudatára kell ébrednie azon különleges és kivételes helyzetének, hogy a mindenkor és mindenhol uralkodó kormányok jószándéka és akarata ellenére is teljesen biztonságban nem érezheti magát és élete minden percében készen lehet arra, hogy fájó szívvel és vérző lélekkel bár el kell hagynia a helyet, ahol az apák sírjai domborodnak, s melyről szent meggyőződéssel hitte, hogy itt élni és halni kell.

Ha mindennek tudatára ébredt a zsidó ifjuság, akkor ismét fel kell vetnie a kérdést önmaga előtt: Miért? Miért van mindez így? És önmagának kell megadnia a választ a kérdésre. De nem fog tudni válaszolni. Nem pedig azért, mert nem ismeri saját történelmét, saját multját, nem ismeri saját kulturáját, nem ismeri önmagát. Itt, ezen a ponton adódik a válasz a feltett kérdésre: úgy kell nevelni a zsidó ifjuságot, hogy tanulja és ismerje meg népének történelmét, kulturáját, ismerje fel saját helyzetét a jelenben és ezeknek ismeretében igazítsa és építse saját jövőjét és népe jövőjét teljes összhangban a környező uralkodó nép jelenével és jövőjével. Nyíltan, egyenesen és őszintén zsidónak kell nevelni a zsidó ifjuságot. Nem szabad strucc-politikát folytatni, nem szabad a szemeket bekötni, de még csak elhomályosítani sem, nem szabad hamis próféciákat profétálni, nem szabad kártya és légvárakat építeni, — a zsidó ifjuságnak nyitott szemekkel előre és főleg Kelet felé kell néznie és észre kell venni az ősi földet, hol új Hon épül, a földet, hol találkozik és ölelkezik a mult a jövővel, és minden hamis és ál próféciával szemben jó, önértékes és öntudatos, zsidó tudással és általános műveltséggel felvértezettnek kell lennie a zsidó ifjuságnak, hogy itt e hazában is a környező népek között boldogulhasson, hogy javára és üdvére lehessen a népnek is, melynek kelében él.

Levél egy bajtárshoz

Irtá: SCHER TIBOR.

Testvér!

En írok Neked, kudobolt, kizavart zsidó diák...
Testvér, te panaszkodsz, hogy méltánytalanság történik veled, hogy főtőlten a más, hogy nem tudsz elhelyezkedni, hogy bejárattál már a kérdésbe, hogy miért? hová? merre? ...

Panaszkodsz, hogy nincs ifjuságod, nem volt gyermekkorod, nem tudtál játszani és ha játszottál elszórt puskagolyó volt a játékszered... Láttál hosszú vonalokat, tört ablakokkal, nagy vöröskereszt volt rajtuk, sőhajvonalokat, mik hozták az élő halottal, sebesülteket, nyomorékokat... Láttad, amint olvasták otthon az értesítést, hogy meghalt, apád, bátyád... hogy láttál hosszú kocsisorokat, rajtuk láda, zsák, megriadt arcok, menekültek... hogy hallottál furcsa szavakat, amiket nem értellett: mozgositás, front, srápnél, torpedo... lát-

Arcképek a zsidó multból

Irtá: Dr. Kun Lajos

1.

Bosztanáj.

lud, hogy nálatok otthon folyton sírnak, hogy mindig több és több sebesült jöj... és te mindig csak azt hallottad: háború... háború...

Furesa, nagyon furesa volt a te gyermekkorod... Nem volt mit enni... nem volt mivel sütni...

Panaszkodsz, hogy te nem játszhattál...

Testvér! én is hallottam, mindazt, amit te hallottál... Láttam én is, amint olvasta az anyám: „férje Isonzonán, hősi halált halt...”

Nekünk sem volt, mit enni, a mi szobánk is fületlen volt...

En is hallottam azokat a furcsa szavakat, amiket te hallottál, de én még többet hallottam, olyat is, amit te nem hallottál!... Furesa mondatokat, amiket nem értem: „bűdös zsidó, csaló zsidó, gyáva zsidó!...”

És bevertek a mi ablakainkat...

Testvér! én sem játszhattam... én is olyan gyerek voltam, mint te, sőt...

Testvér! Neked írok, ki azt kiáltod az egyetemen: „ki veled zsidó!” Neked írok ki jogot tanulsz és azt mondd: „neked nincs jogod! Te megírt vagy itt!” Testvér nekem írok, ki azt mondod nekem: „te nem vagy ember! a te kezvedbe nem való könyv! Kértem tőled: tanulni te akarsz Testvér? Tanulni én akarok, de te nem engedsz!...”

Testvér! ki lekiismeretlen politikai nagyratörők elkábitanak, veled írok! Az egyetemnek egyenrangú polgárai vagyunk és te a melledre csapsz: „ill én vagyok az ur!” Te jogot, elismerést, megértést szabadságot akarsz, — és elvészted az engémel!... Jogos ez Testvér?

Hűsz éves törtelő, elkecseregett testvérem! mondd előttem olyan rőzsás a jövő? Ha lölem elveszed azt, ami nekem sincs, neked löbb lesz veled?

Nem gyűlöllek, romboló Testvér, ki elvészted illuzióimat, ki belém rúgsz, mert erősebb vagy!

Imádkozol te? Jársz te lemplomba? Szereted embertársadat? Te orvos leszel testvér, te gyógyítani akarsz? Hiszen te sebeket ülsz!...

Testvér! van neked édesanyád? Ki a mána bajjai közt még azon is agyódik, hogy fiára, tanulni vágyó fiára ismeretlen emberek, kiket sose látott, kiket sose bántott, ráfőrnednek: „hogy mersz te élni!” És bele-rúgnak: ki veled zsidó!...

Testvér! van neked hügod, ki tanulni akar, kinek tragárságokat mondanak és ráordítják: „ki veled zsidó!...”

Testvér! van neked öcséd, ki reggel elmegy és bevert fejjel jön haza délben? Nagyszemű, mosolygós arcu 18 éves öcséd? „És te még és beverügsz!” „Ki veled zsidó!”

Nem akarsz egy padban ülni velem? Gimnáziumban egy könyvből tanulunk, nyolc évig ültél mellettem! Ott akartál testvér?...

Panaszkodsz, hogy léged nem értenek meg! Te megértesz engem?

En nem gyűlöllek, de ludod-e mért szól olyan hangosan, ha a kalapács üt az állód?

Merj mindakellő vas!

Testvérek!...

Szebb lesz a jövőd,

ha a „ZSIDÓ HOLNAPOT” támogatod!

A zsidó nép független nemzeti élete Jeruzsalem és Betár pusztulása után (70, 135.) megszűnt ugyan, de a nemzeti jelleg több intézményében még több évszázadon keresztül felismerhető volt. Ily nemzeti jellegű zsidó intézmények voltak: a patriarchatus, a gaonatus és az exilarchatus. A patriarchatus a nagy nemzeti szerencsétlenségek előtt keletkezett Palesztinában, politikai méltósággá azonban csak a római uralom idején vált, mivel a patriarcha — bár tulajdonképpen iskolafő és mint ilyen elismert nagy tudós volt — a zsidó népet a római hatóságok előtt is képviselte. A patriarchatus már 425-ben megszűnt, örökébe lépett Babiloniában a gaonatus és az exilarchatus. A gaon a diasporában élő zsidóság egyházi feje, az exilarcha pedig a világi feje volt. Mindkét méltóság tulajdonképeni politikai befolyása, főleg az exilarchának, a 7. században kezdődik, midőn I. Omár kalifa hatalma alá hajtotta Perzsiát is. Az exilarcha, ki Dávid király családjából származtatta magát, a perzsa király vazallusa volt, selyem köpenyben járt, arany övet viselt, dízhintó és nagy kíséret illette meg. Politikai és törvényhatósági jogokat gyakorolt az izlám területén élő zsidóság fölött, beszolgáltatta a zsidó alattvalókra kivetett fej és földadót, pecsétygyűrűt viselt, mellyel az okiratoknak és rendeleteknek hivatalos jellegét adott. A pecsétygyűrűn egy légy volt kivésve, melynek eredetét illetőleg csak mondára vagyunk utalva. Az I. exilarcha Bosztanáj volt, 642 körül kezdte meg működését, mely elé a zsidóság nagy várakozással tekintett. Az exilarchatus keletkezését egy régi feljegyzés a következőképen beszéli el:

Perzsiában az izlám uralom előtt egy igen kegyetlen király uralkodott, aki Dávid király minden leszármazottját ki akarta irtani. Felkutatta a birodalmában élő zsidók között mindazokat, akikről tudták, hogy Dávid családjából származtak és a legkegyetlenebb módon kivégeztette őket. Egy anyai örömök elé néző asszonynak azonban sikerült elkerülni a király haragját.

A király egy alkalommal csodás álmod látott. Csodálatosan szép kertben állott, melyben nemcsak illatos virágok voltak, de izes gyümölcsökben gazdag gyümölcsfák is. Lelkét irigység töltötte be és afölötti bosszúságában, hogy a gyönyörűsége kert nem az övé, elhatározta, hogy kiirtja a kertet. A fákat és virágokat gyökerestül szedette ki, míg az utolsó gyökeret, melyből egyetlen fiatal hajtás nőtt a magasba, maga akarta kiirtani.

* Egy régi midrás szerint, midőn őseink kivonultak Egyiptomból, Mózes intézkedésére József koporsója nyitotta meg a menetet. Ezzel a nagy mester azt akarta szimbolizálni, hogy a zsidó nép az új zsidó életet kereső útján sem feledkezett meg a multról. A mai öntudatos zsidó ifjuság is a boldogabb zsidó jövőbe vezető utat keresi, azért tömörül országsszerte kulturális egyesületekbe, de a zsidó holnapot szolgálva sem szabad megelégednie a zsidó tegnappal. Ezt a célt vélem szolgálni a Talmud utáni kor zsidó nagyjairól írt közleményekkel, melyek fenti cím alatt jelennek meg e lap hasábjain.

Veszprém, 1934. január hó.

Dr. Kun Lajos főrabbi.

Már baltát emelt az utolsó hajtsára is, amikor hirtelen egy fehér szakállú, villogó szemű öreg ember jelent meg előtte, hirtelen mozdulattal kiragadta kezéből a baltát és a királyra emelte azt. A király rémülten könyörgött kegyelemért ártatlanságát hangoztatva.

— Hogyan, mondta az aggastyán, te nem látod be, hogy egy hosszú élet minden munkájának és eredményének megsemmisítésére törekedtél? Én minden igyekezetemet, minden tudásomat, minden időmet és szorgalmamat a kert művelésére fordítottam; egyetlen örömöm a gyönyörűséges virágokban, a kívánatos gyümölcsökben volt és te vad indulattal törtél féltett kincseimre. Ha a virágok ingereltek, miért nem tépted ki a legszebbet? Ha a gyümölcsre vágyódtál, miért nem szakítottad le a legkívánatosabbat? Miért akartad teljesen kiirtani a gyönyörűséges kertet? Miért akartad még ezt a legutolsó gyökeret is kiirtani, hogy még hirmondó se maradjon mindből, ami a kertet díszítette?

Megszégyenülten borult az aggastyán lábaihoz a király és e szavakkal kérlete a még mindig ingerült öreg embert.

— Belátom uram, hogy alávaló módon cselekedtem és hogy kegyetlen szándékomat jóvátegyem, ünnepélyesen megígérem neked, hogy minden igyekezetemet a fiatal csemete ápolására és fejlesztésére fogom fordítani.

A király álmából felriadva rémülten vette észre, hogy ágyán vércseppek vannak. A király álmát senki sem tudta megfejteni, míg egy ősz zsidó embert hívatott maga elé, aki híres volt az álmokképek megfejtéséről. Ez a király álmát így magyarázta: „Uram király, a kert melyet álmodban láttál, Dávid király háza, az abban látott fák, galyak, cserjék, bokrok és növények, e ház tagjai. Az illatos virágok és izes gyümölcsök azokat a tudósokat jelentik, akik tudományukkal az emberek százezreinek jólétét szolgálják. E királyi ház tagjait öletted meg kinos halállal, az a gyökér azonban, amelyből egy fiatal hajtsa sarjadt és megmenekült kezedtől, egy nőt jelent, ki anjai örömök elé néz és eddig sikerült poroszlódni elől elrejtőzködni. Az aggastyán, kinek a fiatal hajtsa gondozását megígérted, maga Dávid király volt, rajta áll, hogy ígéretedet bevéltad.”

A király elfogadta az álom megfejtését, az asszonyt tulajdon édesapja vezette eleje, a király maga gondoskodott minden kényelméről. — Midőn pedig a gyermek megszületett, Bosztanáj-nak nevezte el, mivel e szó perzsa nyelven díszkertet jelent. A gyermek neveltetéséről is a király gondoskodott. Az ifju Bosztanáj nagy tudásra és kiváló érelyekre tett szert, nagy tekintélyre jutott a zsidók előtt, de egyben kegyeltje volt a királynak is. Egy alkalommal — regéli a monda — kihallgatáson volt a király előtt és bár látható fájdalom okozott neki homlokán egy légy, mely véresre csipte, a király iránti tiszteletből nem mozdult meg, hogy azt elkeresse. A király ezt észrevette és midőn érelyeit értékelve az ifjút a zsidók fejedelmévé, exilarchájává nevezte ki, elrendelte, hogy peccsütyürijében egy légy legyen bevésve. — Mikor később Omár kalifa Perzsiát elfoglalta, Bosztanáj meghagyta exilarcha méltóságában, sőt a perzsa király egyik leányát adta neki feleségül. Bosztanáj életében (642–670) Perzsiában zsidósága nagy tekintélyre tett szert és e tekintélyét megtartotta az izlám uralom alatt is. Exilarchasága idején kezdődik a zsidóság egy új korszaka a gáonok kora; az első gáon Bosztanáj kortársa, Már Izsák volt.

„Palágyi Lajos Irodalmi Társaság“

Ilyen társaság ugyan nincsen, (bár lehetne), ellenben 1933. március 7-ig, míg Palágyi Lajos még nem halt, minden hivatalos engedély és nagyképiség nélkül létezett és működött.

Palágyi Lajos a kommün után, 1920-ban kénytelen volt a Csalogány uccai leányképzőben viselt tanári állását minden ok nélkül elhagyni. Nemsokára utána a Petőfi Társaság minden ok és indoklás nélkül kizárta tagjai sorából, annak ellenére, hogy több akadémiai és irodalmi társaság díját nyerte el a multban. 1922-ben pedig egyetlen, nagytehetségű fia, a vasuton szívzshühűs következtében, hirtelen halált halt. E szörnyű csapások alatt a jó öreg poéta nagyon megroppant. Ettől kezdve kerülte a társaságot, visszavonult családjá, barátai körébe.

Miután pedig igen sok jóbarátja és ismerőse volt — főleg írókból és női tanítványaiból — akik lassan köréje sereglettek, részben vigasztalásért, részben pedig azért, mert akik őt megszerették, nélkülözni nem tudták, lassanként kialakult egy baráti asztaltársaság, melynek székhelye a Budán lévő Margithid-kávéház volt.

Palágyi Lajos filozófus természetű szemlélődő embernek született és figyelmét a világeseményeknek és irodalomnak egy részecskéje sem kerülte el. Amellett igen jószívű ember volt, aki mindég érdeklődött a mások sorsa iránt, s mindenkor készséggel rendelkezésére állt bárkinek, bármily dolgában. — Ennekfolytán a kör lassanként kibővült és körülvették őt a fiatalabb írók, akik műveket elhozták, amelyeket Palágyi Lajos mindég készséggel elvasott. Ugyancsak eljöttek tanítványai — még a legregibb évfolyamokból is — és akármilyen ügyesbajos dolgaikat feltárták az öreg ur előtt, ki ha egyébbel nem is, de legalább jótanáccsal szolgált nekik. A társaságában írókon és növendékein kívül: bankár, ügyvéd, vegyész, tanár, festőművész és a legkülönbözőbb foglalkozással és tudománnyal bírók gyülekeztek. Az öreg ur mindenkit meghallgatott, mint mondá: — szívesen tanulok és szívesen hallgatók meg mindent, főleg pedig az olyan dolgokat, amelyekhez nem értek, ezzel legalább újabbat tanulok és megismerem a különböző embertípusokat. A társaságát körülvevő egyének között nagyon sok beérkezett volt, például ott lehetett gyakorta látni Strausz Adolfot, a kiváló tudóst, Pályi Edét, Pásztor Arpádot, a neves költőt és újságíró, Lenkey Henriket, a kiváló poétát és tanárt, Horváth Henriket, a híres műfordítót, stb. Ő azonban nem aszerint szelektálta embertársait, hogy azok már beérkeztek-e vagy sem. Szívesen elolvasta a kezdő írók legelső műveit is, de épp oly szívesen a már beérkezett nagyok munkáit is.

Az öreg ur reggel öt órakor kelt, mindjárt lement a nevezett kávéházba, kiterítette maga elé azokat a munkákat, amelyeket barátai és ismerősei hoztak hozzá elolvasás végett. Palágyi, mintha ez neki fizetési foglalkozása lett volna, reggel öttől — délig, csak ezeknek a műveknek elolvasásával foglalkozott. A munkákat nemcsak elolvasásával foglalkozott, hanem javíttatta, vagy pedig széljegyzeteket csinált, hogy később az illető szerzőnek megmagyarázza a vélt hibákat, vagy pedig tanácsokkal szolgáljon. Egyszóval a Palágyi Lajos irodalmi társaság sok-sok tagból állott, azonban a társaságnak, bár sok al-

osztálya volt, mégis csak egy elfogulatlan, megbízható lektora és kritikusa volt: Palágyi Lajos.

A társaság rendszeresen öt-hat óra között ült össze, amikor az öreg ur, mint ez akadémia elnöke, feleségével, a szép »Cecil néni«-vel megnyitotta az ülést. Cecil néni nemcsak felesége, de egyúttal bensőséges, igaz titkára eme akadémia elnökének, akivel már odahaza megvitatta a kezdő írók, vagy egyáltalában az írók műveinek bírálatát, azonkívül a mindennapi eseményekről is kellőleg informálódott, azokat is meghányták-vetették, úgy hogy mikor az öreg ur délután hat órakor a kávéházban prezideált, már minden eseményről tudomással bírt, sőt akkorra már kialakult véleménye is volt.

Kritikájában sem világnézeti, sem politikai, sem pedig vallási szempontok nem lehettek, ezért aztán a legszélsőségesebb világnézetek találkoztak a Palágyi irodalmi társaságban. Hogy példát is mondjak, az öreg ur épp úgy elolvasta Peterdy Andor és feleségének, a neves költőnek, Várnay Zseninek is műveit, miként elolvasta Anka Jánosnak, a hírhedt »Nép« című lap szerkesztőjének egykötetes filozófiai költeményét. Ami a művekben tetszett, azt íróknak felemlítette, ami nem tetszett, azt kifogásolta, de mint mondtam, sohasem világnézeti szempontból, hanem mindig tisztán csak irodalmi szempontokat vett mértékül.

A Petőfi Társaságból való visszavonulása után a magyar hazának nagy szolgálatokat tett azzal, hogy istápolta és támogatta a kezdő írókat.

Magyarország zsidó állónépessége

A magy. kir. központi statisztikai hivatal az 1930. évi népszámlálás eredményeinek első részében (Demográfia) (Uj sorozat 83. kötet, Bp. 1932. Stephaneum.) a kiadvány ú. n. Reszletes kimutatása 2. számú táblái törvényhatóságok, ezeken belül kerületek, illetőleg megyei városok, járáások és községek szerint a népesség vallási megoszlását is feltüntetik. (72–230. oldal.) Ezek — valamint az összegezéseket kimutató 14. és 15. számú tábla alapján óhajjuk Magyarországnak az izraelita valláshoz tartozó népessége területi eloszlását megrajzolni.

A néptömrölést vizsgálva, mindenekelőtt az tűnik föl, hogy a 44.567 főnyi népességből 204.371 a fővárosra jut. Itt helyezkedett el tehát az ország zsidó népességének csaknem a fele. (45.98%) — A Budapesttel szomszédos 21 községgel (Nagy-Budapest) együtt azonban a fővárosnak 232.212 főnyi zsidó népessége van, ami az egész ország zsidóságának már több mint felét (52.23 százalék) jelenli.

A székesfővároson kívül még tíz törvényhatósági joggal felruházott (a továbbiakban „thj“) városunk van, összesen 44.578 főnyi zsidósággal. Egyre tehát — általában — kb. négy és félezer jutna. Valójában azonban jóval nagyobb maximumokat és negyedrésznyi minimumokat látunk.

Miskolc vezet 10.862 főnyi zsidó népességgel. Kb. ennyi Debrecen is. (10.044) Egyforma Szegeden (5560) és Győrött (5381) is a zsidó lélekszám. Pécselt 4.030, Székesfehérváron 2450. A legkisebb Sopronban, (1885) Baján, (1648) Kecskeméten (1567) és Hódmezővásárhelyen (1151).

A zsidóság 44%-a, 195.618 fő, a 25 megyei törvényhatóság területén helyezkedik el. Egy-egy megyére tehát 7825 főnyi zsidóság jutna. A valóságban azonban

A fiatal írók között sokan vannak, akik karrierjüket Palágyi biztatásának köszönhetik.

Palágyi tiszta, puritán lélek volt a szó igaz értelmében. Mindég poeta maradt, s ennek szemüvegén keresztül nézte a világot. Ha jöttek a fiatal írók, műveikben azt nézte, talál-e bennük irodalmi értéket, de erős kritikája mellett, kegyetlen sohasem tudott lenni, mert ha bármily rossz művet is hoztak hozzá és csak egy szemernyi irodalmat fedezett fel benne, máris komoly tárgyalásba bocsátkozott a szerzővel. A fiatal poéták igen sokat tanultak tőle, mert nem rideg tanároskodással, hanem atyai módon bánt velük és oktatta őket csodálatos nagy poétikai tudományából.

Én csak röviden vázoltam az ugynevezett Palágyi Lajos irodalmi társaságot, mert hisz erről az irodalomtörténet fog majd hosszabban beszélni. Azonban itten, mint a zsidó ifjuság lapjában elhelyezett cikknél illik is, bátor vagyok még egy dologra a »Holnap« ifjuságát figyelmeztetni.

Palágyi Lajosnak sok nagy bánata közepette volt még egy kis keserősége is, amit azonban csak nagyon szűk baráti körben nyilvánított és pedig az, hogy bár a mai zsidófelekezeti költők között ő egyike volt a legelismertebbeknek, a zsidó ifjuság nem olvasta az ő költeményeit és ünnepélyeken, vagy előadásokon soha sem szavalták az ő költeményeinek egyikét sem.

Pedig érdemes lenne, mert halhatatlan szépségű költeményei vannak!
F. Gy.

itt még nagyobb eltolódásokat látunk, mint a thj. városoknál.

A megyék keretén belül, 45 megyei város van az országban, összesen 75.388 főnyi zsidósággal. Az átlagszám tehát 1675. — Óriási ugrást mutat azonban ehhez viszonyítva a főváros után legnagyobb zsidó lélekszámú város, Újpest, ahol 11.396 főt számláltak össze. Ugyancsak több az átlagnál Nyíregyháza 5.134 főnyi zsidósága, (kb. annyi, mint Győrött) Sátorlajuhelyé (4690) és Pétszenterzsébeté (4522) is.

Majdnem egy szálíg azonos Szombathely (3482) és Kispes (3456) zsidó lélekszáma. Kaposváré 3025.

Kétezres zsidó lélekszámúak a következő városok: Nagykanizsa, (2838) Pápa és Rákospalota, — melyeknek pontosan azonos volt a lélekszáma (2567), Békéscsabáé (2458), Egeré és Gyöngyösé (2128—2136), Szolnok (2098), Makó (2053) és Balassagyarmaté (2013). — Vác zsidó népessége 1934 fő.

A többi 28 városé mind kisebb, mint az átlag:

Nagyjából egyezik a zsidóság száma Salgótarján (1135), Hajdúnánás (1131) és Zalaegerszegen (1041). — Egyforma Kiskunfélegyházán (996), Karcagán (910) és Hajdúbüszörményen (906). Azonos Cegléden és Veszprémben (856—850) is, Mohácsán 741 fő, Azonos Jászberényben, Gyulán, Kiskunhalason és Szentesen is (676, 670, 668, 666). Mezőtúr zsidó népessége 584 fő, Szekszárdé 367, Nagykőrösé 540, Esztergomé és Hajdúhadházáé egyaránt 523.

Kalocsán és Hajdusoboszlón is egyező a zsidó lélekszám, (484—480) Háromszáz körül van Budafokon (366), Csongrádon (345) és Kisujszálláson (310).

A kétszázaz csoportban vannak Szentendre és Turkeve (229—220). — a százasban a dunántúli megyei

városok: Komárom (192), Magyaróvár (151) és Kőszeg, a legkisebb zsidó lélekszámú magyar város (131).

A zsidóság városlakó (kultur) elem: egész tömegének 79.5%-a a városokban és a 10.000 főnél népesebb községekben (59) él. Értelmezhető tehát, hogy a 3363 község közül mindössze 202-ban haladja meg a száz főt az ott tartózkodó zsidók lélekszáma. Közülük hét van olyan, ahol ezernél is nagyobb a zsidók száma. Kisvárdát község pedig közvetlenül a főváros, Újpest, Miskolc, Debrecen, Szeged, Győr, Nyíregyháza, Sátoraljaújhely, Pestszenterzsébet, Pécs és Szombathely után — a tizenegyedik helyei foglalja el 3658 főnyi zsidó népességével.

Ha a zsidóság már a községeket is gyéren lakja, még kevésbé van képviselve az ún. külterületi lakott-helyeken (major, tanya, puszta, telep stb.). Az egész ország területén mindössze 28461 zsidót talált itt az összeírás, ami az ország zsidóságának csak 6.4%-át teszi ki. (Ez a szám a r. kath. népességnél 23.4. — a reformátusoknál 20%.) Ebből a tömbből 21.828 magára a főváros külterületeire jut, úgy, hogy a megmaradó 6633 fő 25 megye területén eloszlva, elenyészően csekély abszolút számokat ad. (A minimum Győrött 5, a maximum Pestmegyében 1042. Szabolcs-Ung megyében 872). (Előbbiben inkább mint tisztviselők, alkalmi árusok, — utóbbiban mint gazdálkodók, bérlők, gazdatisztek stb.)

Az abszolút számok után nézzük a relatív számokat is, azaz, hogy az egyes közigazgatási egységeken belül hogyan aránylik a zsidóság száma az össznépességhez: vizsgáljuk a néptömörülés után a népsűrűség kérdését.

— *Országos arányszámunk* 5.1%. Ez a szám azonban töltete is, lefelé is nagy ingadozásokat mutat. Mint említettük, a zsidóság városlakó elem: a városokban arányszáma magasra ugrik, a faluban minimálisra süllyed.

A *thj. városokban* átlagban 14.8% az arányszámunk, jóval magasabb a fővárosban (20.3%), ahol minden ötödik lélek zsidó. (A 21 szomszédos község ideszámításával az arányszám 16.3%).

Csak egy *thj. város* van még, ahol a zsidóság lélekszáma az átlagon felül áll: Miskolc (17.6%). A többi kilenben nem éri el az átlagot: Győrött 10.6, Debrecenben 8.5, Pécsen 6.5, Szekesfeherváron 6, Baján 5.9, Sopronban 5.3, Szegeden 4.1%. A legkisebb Kecskeméten (2) és Hódmezővásárhelyen (1.9%).

Más a helyzet a *megyékben*, ahol a zsidó népesség jóval gyéresebb. Már az átlagos arányszám is jóval kisebb az átlagnál: 2.8%, — ami azt mutatja, hogy míg például a főváros VII. kerületében (maximális sűrűség!) majdnem minden második lélek zsidó, — a megyékben átlag csak minden harmincötödik.

A *megyei városokról* csak átlagszámot ad a munka (6.3). Egy kis fűrézárán azonban meg tudhatjuk a számarányt minden egyes megyei városonál, az izraelita vallású népességnek a jelenlévő össznépességhez való viszonyításával.

Ezen az alapon megállapíthatjuk, hogy a megyei városok zsidóságának számaránya általában a 6.3%-os átlag körül mozog, illetőleg még ennél is kisebb. Függetlenreméltó kivétel azonban: Sátoraljaújhely, ahol a zsidóság arányszáma 25.4% (minden negyedik lélek), Balassagyarmat (17.4%, minden hatodik lélek) és Újpest, ahol a lakosságának szintén 17%-a zsidó. Pápán 12, Nyíregyházán, Gyöngyösön 10, Szombathelyen 9.4, Kaposváron 9.2, Nagykanizsán 9% az arányszám.

A határszéli városokban — az északkeleltől el-

tekintve — általában fogyóban van a zsidóság abszolút számával együtt annak arányszáma is. (Esztergom 3%, Gyula 2.6%, Komárom 2.5%, Magyaróvár 1.7%, Kőszeg 1.5%) Ugyátszik, a trianoni határ által „hinterland“-juktól elvágott városok zsidósága kétszeresen éri az országosokító politika sorvasztó következményeit.

Ami, végül a *községek* felekezeti megoszlását illeti, — ezekről szintén nem közöl a kiadvány százalékos adatokat, csak annyit mond, hogy a 10.000-nél népesebb községekben 3.4. — az ennél kisebbekben 1.8% a zsidóság arányszáma. Egy kis utannaszámlással azonban meg tudhatjuk, hogy ezt az arányt csak néhány, főleg Szabolcs- és Zemplénmegyei község zsidósága mulja felül. (Nyírbátor 18%, Mátészalka 17, Bonyhád 15, Berettyóújfalú 10, Sárospatak 9.7, Szerencs 9.5, Tapolca 9.3, Újfehértó 9, Keszthely 8.2% stb.)

Kisvárdát az a község, amelynek legsűrűbb a zsidó népessége. (25%, minden negyedik lélek zsidó.) Ezzel egyben a második helyet foglalja el az országban. (Az első Sátoraljaújhely: 25.4%, a harmadik a főváros: 20.3%, — a negyedik Nyírbátor, az ötödik Miskolc, a hatodik Balassagyarmat, a hetedik Mátészalka, a nyolcadik Újpest, a kilencedik Bonyhád, a tizedik Pápa.)

Mind ezekből a számokból a magyarországi zsidóság következő elhelyezkedése tükröződik:

A centrum, Nagy-Budapest, 232.212 lelket (a fele zsidó népességet) foglalja magában.

A tőle kelet-északkeletre elterülő hét vármegye (Heves, Borsod, Hajdu, Abauj-Torna, Szatmár-Ugoosabereg, Szabolcs-Ung és Zemplén) jeleníti a második nagy területiséget, ami északkelet felé szétnyíló legyezőhöz hasonlítható, 94.903 főnyi zsidósága a Nagy-Budapest kivül élő zsidóságnak 41%-át jelenti; a tömegnek 21%-a (20.906 fő) a két nagy centrumra: Miskolcra és Debrecenre eszik. A népesség Budapesttől távolodva egyre sűrűsödik (2.6, 2.7, 3.7, 4.1, 6.2, 6.5, a maximumot Zemplénben éri el (8.5%).

A harmadik egység Budapesttől délnyugatra, öt vármegyében (Fejér, Veszprém, Somogy, Zala, Vas) terület el, 34.245 főnyi zsidóságával. A népesség a főváros-hoz közeledve, egyre gyéresebb (innen is felszívta a zsidóságot) és Stájerország felé sűrűsödik. A megyei sűrűségi viszonyszámok 2.7, 2.5, 2.3, 2 és Fejérben (ahol a megyeszékhely külön törvényhatóság lévén, a statisztika kiemeli a zsidó népességet a megyeiből) minimálisan 1.2%.

Egységességnek tekinthető a centrumtól dél-délkelet felé szétnyíló, szintén legyezőforma terület: Pest, Tolna, Baranya, Bácsodrog, Csanád, Csongrád, Jásznagykun, Békés, Bihar vármegyék területe is. (63.228 lélek.) A népsűrűségről itt is ugyanazt mondhatjuk el (2.5—1%), mint az előzőnél: a centrumtól távolodó sűrűsödést, habár a megyei átlagsűrűség a három határszéli megyében: Baranyában, Bácsodrogban és Csongrádban mindössze 1—1%.) Ennek oka az, hogy a határ közelében fekvő Pécs, Baja, Szeged és Hódmezővásárhely *thj. városok* 12.389 főnyi zsidóságot — a területesség zsidóságának 1/3 részét egyesítik magukban.

A három északi, dunajbpartú megyében 13.951 főnyi zsidóság 1.6, 1.1 és 1.5%-os sűrűségben él. (A középsőben, Győr megyében, Győr *thj. város* által kiemelt öt és félezer főnyi zsidóság okozza a megyei sűrűségi átlag csekély voltát.)

Végül külön (hatodik) területiségnek fogható fel Nógrád, Hont megye a fővárostól északra, 6.023 főnyi, de már 2.7%-os sűrűségben jelenlévő zsidó népességgel.

Dr. Dénes Imre.

Krónika

— *Dec.* 1-én kezdte meg működését az okt. 13—nov. 3. közt lefolyt zavargások vizsgálatára kiküldött bizottság az egyiptomi és a palesztinai főbírók vezetése alatt. Tudvalevőleg az arab munkástanács előre bejelentette a tüntetést s a kormány figyelmeztetése ellenére sem állott el szándékától. Minthogy a zavargások okai és előzményei világosak, a vizsgálóbizottságnak kevés munkája lesz.

— *Michal* Landaut, a romániai zsidópart volt képviselőjét a besszarábiai bíróság rágalmazás miatt távollétében 6 hónapi elzárásra és 50.000 lej pénzbüntetésre ítélte. A főjelentő egy pap, kereskedelmi iskolai tanár, kinek antiszemizmusa ellen Landau egy miniszteri kihallgatás alkalmával tiltakozott.

— A román kormány az antiszemita programmu vasgárdát megszüntette.

— *Jerusalmi* egy héber novellája megjelent eszperantoul Levi Wiener fordításában. Samen Hof dr. bibliafordítása óta ez az első eszperantóra fordított héber irodalmi mű.

— *Dec.* 6-án nyílt meg Lausanneban a német menekültek ügyével foglalkozó nemzetközi kongresszus Lord Cecil elnöklése alatt. Mac-Donald referált a németországi menekültek helyzetéről: összesen 59.000 ember, köztük 51.000 zsidó menekült ki Németországból. Ezek közül Franciaország befogadott 25.000, Anglia 3000, Palesztina 6500, Lengyelország 6000, Csehszlovákia 5000, Hollandia 5000, Belgium és Svájc 2500 menekültet, kiknek 32%-a idegen állampolgár, 142 elűzött professzornak Anglia nyújtott elhelyezkedési lehetőséget. Weizmann szerint a menekültek letelepedésére alkalmas területeket nyújthatnának: az Unió, Délamerika, az angol gyarmatok és a francia mandátumok, de ezeknek az államoknak a jelenlévő képviselői ez irányban nem adtak megnyugtató választ.

— A német belügyminiszter úgy nyilatkozott, hogy a német faji törvények csak a zsidókat érintik, a kínaiakat, japánokat és hindukat azonban nem.

— A *téli* nyomorenyhító akcióhoz a németországi hitközségek nagy összegekkel járultak hozzá, mert a kormány megígérte, hogy a segélyek kiosztásánál nem tesz különbséget zsidó és nemzsidó között, mégis nagyon sok tartományban ezt a rendelkezést nem tartották meg. Offenbachban pl. kényszerítették a segélyben részesült zsidókat, hogy szükségleteiket árja üzletekben szerezzék be.

— A *német* ügyvédek és bírák kötelesek ez év dec. 31-éig árja származásukat négy nemzedékig visszamenőleg kimutatni. Akiben 12½%-nál több zsidó vér van, nem lehet tagja az igazságügyi testületeknek.

— A *nagy zsidó* törvénytudósról, Basiról elnevezett wormsí torony nevét megváltoztatták. A toronyt Theodor Fritschről, a nemrégiben meghalt antiszemita íróról nevezik ezután.

— A *bajor* posta vezetősége nyilatkozatot adott ki, melyben megengedi alkalmazottainak a zsidó üzletekben való vásárlást.

— A *német* kormány a rituális vágatás tilalmát kiterjesztette a szárnycsokra is.

— *Dr. Schacht*, a német nemzeti bank vezetője, kijelentette Genfben a nemzetközi hitelezői gyűlésen, hogy Németország semmi körülmények között sem tudja teljesíteni kötelezettségeit. Beszéde elején erősen kifakadt a zsidók ellen és a tanácskozás elnöke zsidó létére szó nélkül türtte a zsidóság ellen intézett durva támadást.

— *Luxemburgban* egy német nagybirtokost annyira meghátrította a zsidóság szenvedése, hogy Altweissben levő birtokát a cionistáknak ajándékozta chalucok líképzése céljából.

— *Dec. 23-án* tartotta az angol cionista központ 34. évi közgyűlését J. K. Goldblum elnöklése alatt.

— *Japánban* is felütötte fejét a hitlerista propaganda. Gróf Utsido külügyminiszter kijelentette a parlamentben, hogy „a kormány véget fog vetni a zsidók és a szabaakörművesek káros működésére.“ Bár itt igen kevés zsidó él, a veszedelem megelőzésére megalakították Sanghaiban az antiszemitizmus elleni ligát.

— A *litván* szemj kimondta, hogy a litvániai antiszemita szervezkedéseket megsemmisíti.

— A „*Hellas*“ antiszemita szervezet pogromot akart rendezni Szalonikiban, de a rendőrség idejében közbejött.

— A *bukaresti* antiszemita egyetemi haligatók egyesülete tüntetésben tiltakozott a vasgárda megszüntetése ellen. A rendőrség a tömeget szétszórta, 132 diákot letartóztatott.

— Az *orthodox* egyház szerbiai feje szigorú büntetés terhe alatt megtöltötte papjainak az antiszemita szervezkedésben való részvételét.

— *Evek óta* nem ünnepelte a német zsidóság oly nagy számban a Chanukkát, mint ezidén. A templomok gyertyagyújtás idején mind tele voltak.

— A *hollandiai* nemzeti szocialista párt kijelentette, hogy az antiszemitizmus nincs benne programjában s a pártha zsidókat is felvesznek.

— *Amsterdamban* új németnyelvű zsidó lap jelent meg „Der Ruf“ címmel. Foglalkozni kíván a zsidóság jelenlegi gazdasági és kulturális helyzetével és egy új zsidó ideológia megteremtésével tűzi ki céljául. Szerkesztője dr. Birnbaum.

— *Finnországban* megalakult a német menekültek segélyezési akciója, megalakult a menekültvédő bizottság.

— A *finn* antiszemita körök állatvédelem ürügye alatt akciót indítottak a rituális végés ellen.

— *Thüringiában* rendeletileg eltiltották a vegyes házasságokat.

— A *német* kormány rendeletet adott ki, hogy sem a rádióban nem közvetíthető a betlehemi harangjáték, sem a sajtóban nem szabad a karácsony ünnepét Nazarettel és Betlehemmel kapcsolathoz hozni. Megokolás: palesztinai zsidó városoknak semmi közük nincs a német nép ünnepéhez.

Blasz Andor.

HIREK

A kecskeméti zsidó középiskolai ifjuság Biblia Társaságának Chanuka-estje. Az 1924/25. tanévben alakult Biblia Társaság, könyvtárának javára, fényesen sikerült műsoros estét rendezett a kecskeméti Kereskedő Kaszinó dísztermében.

Az est sikere érdekében fáradhatatlanul buzgózkodtak Pap Kálmán, Tauber Károly és Kenéz Endre reál-gimnáziumi tanulók. Donáth Mady kitűnő táncprodukcióval szerepelt. Csillag Magda és Moskovits Magda hegedű és zongoraszámmal. Schwarcz Magda és Augner János héber nyelvű szavallatokkal, (előbbi Arany János: Fiamnak c. héber nyelvű fordítását, utóbbi Jehuda Hálévy: Vágyódás c. versét szavalta eredetiben.) Dékány Kató, Ségner Ilus és Tauber Károly szinpadai alakításukkal, valamint Pap Kálmán a konference szerepében arattak sikert. Wollmann István keresk. isk. II. o. t. »Az örök lángok« c. alkalmi költeményét Szeles Terike szavalta el szépen.

A felejthetetlen est mély hatással volt a megjelenetekre, hiszen először hangzott fel a nagyalföldi metropolisban mindannyiunk szent imádsága, a Hiszekegy és az ősrégi Muoz-zur dallama mellett a Hátikvah megkapó, erőteljű duzzadó, szívbemarkoló melódiája. Először szállt felénk pódiumról a szent nyelv.

Dr. Borsódi József főrabbi bevezető szavaival zárom be tudósításomat: »Ma mindenkinek az ifjuságért kell dolgozni.« Ez szép munka volt. Ez jó munka volt.

T. M.

A Győri Izr. Ifjusági Kultúregyesület dr. Rothauser György elnök és dr. Rácz Zoltán kulturbizottsági elnök vezetésével nagyarányú kulturális programot valósított meg. Az első vidéki zsidó szabadegyetem megszervezésével, a zsidó tudomány és a zsidóság szellemi értékeinek megismertetésével, mélyebbé tette a kapcsolatot a szívekben rejlő zsidó öntudattal, történelmi érzésekkel. A szabadegyetem fontosságát hangsúlyozták a győri izr. hitközség illusztris vezetői, dr. Kallós Henrik kormányfőtanácsos és Erdély Ernő alelnök, rámutatván a vezetőség lelkes munkájára és érdemeire. December közepén zárult az első félév, hogy január közepe táján újult erővel megindulhasson a munka kiváló előadók segítségével. Az első félév előadói voltak: dr. Kallós Henrik: Emancipáció-recepció; Erdély Ernő: Történelmi visszaemlékezések; Kohn Albertné nőegyleti elnöknő: A zsidó nő hivatása; dr. Rácz Zoltán: A zsidóság örök értékei; dr. Rothauser György: A zsidó orvostudomány; dr. Fehér Jenő: Modern világszemlélet; Lefkovits Armin: A győri zsidóság karitatív intézményei.

A hallgatóság száma állandóan növekvőben volt és így a lelkesítő szeretet, odaadó érdeklődés, a hitközség vezetőinek erkölcsi és szellemi támogatása biztosítja a további sikert és bizonyítja a szabadegyetem szükségességét. A követésre való példát figyelmébe ajánljuk az összes ifjusági egyesületeknek.

Nagyszabású Chanuka-ünnepélyt is rendezett az ifjusági kultúregyesület, ahol az Egyesület zene- és énekarán kívül Lunzer László ifjusági beszédje, Krausz Mór nagyhatású szavallata, Purjesz Mór énekszámai szórakoztatták a közönséget. Közreműködött még Schnuck Adolf, a hitközség főkántora is.

A Veszprémi Izraelita Ifjusági Egyesület dr. Kun Lajos főrabbi vezetése alatt a téli hónapokban héber nyelv és zsidó szertartástan tanfolyamot rendez, melyet az egyesület tagjai nagy számban látogatnak.

Barát Endre szerzői estje. A Miefhoe kulturális bizottsága február hó 7-én este 7/9 órakor rendezte meg Barát Endre szerzői estjét a Goldmark-teremben (VII., Wesselényi-utca 7). Bevezetőt tart Szép Ernő. Közreműködnek: Váradi Aranka, Baló Elemér, Juhász József, Kelen Dóra, Z. Farnos Eszter, Eisinger László, Horváth Jenő, Szigeti Pál, Elek-Ekker Szidi, Scher Tibor, Halmos Duci, Szántó Gyula, Zagajszky Iván. Zongoránál: Dr. Herz Ottó.

A Blau Lajos Talmudtudományi Társulat 1934. évi január 5-én tartott rendkívüli közgyűlésén átszerveződött. A Társulat elnökévé egyhangulag dr. Jakab Jenőt választották meg. Az Intéző Bizottság tagjai lettek: Háhn István, Rosenblum Manó, Takács Pál és Weinberger Mózes.

Dr. Rott Nándor veszprémi megyéspüspököt a felebaráti szeretet és a felekezeti béke őszinte-szavú hirdetőjét december hó végén székvárosában súlyos baleset érte, a sikos uccán megcsúszott és balkarját eltörte. A baleset alkalmával a Veszprémi Izr. Ifjusági Egyesület is részvétét fejezte ki a köztisztelőben álló főpapnak. Rott püspök, Róna Sándorhoz a Veszprémi Izr. Ifjusági Egyesület elnökéhez intézett meglehangú levélben köszönte meg az egyesület jókívánságait és Isten áldását kérte annak működésére.

Evkönyv. A Budai Izr. Hitközség Kulturális Szakosztályának Ifjusági Csoportja az 1932/33. évi működéséről Evkönyvet adott ki. Az Evkönyvben az év folyamán elhangzott előadások egyrészt rögzítették le a szerkesztők. A csoport elnöke dr. Benoschofsky Imre: Konzervativizmus és modernizmus című cikkében megmutatja azt az utat, amelyen a tévelygő, mai zsidó ifjuságnak járnia kell. Hogy a zsidóság a népek történelmi konstellációjában hogyan jutott el a mai helyéig és hogy hogyan haladhat tovább, erről szól Grünwald Měr előadása. Heller Imre Buda történetének zsidó vonatkozásait emeli ki, büszke magyar, zsidó öntudattal. Dr. Vidor Pál, Stefan Zweig Jeremiásának tárgyalásakor nem csak a drámát mutatja be, hanem a vele kapcsolatos örök, nagy zsidó problémákat is. Upor Györgyike egy színes, meleg novella keretében rajzolja meg a Mátyás korabeli zsidóságot. Braun György verséből nagy, lelkes hit és reménység csendül ki, Vadász Pál verseiben csöndes szavakkal meleg pasztel színekkel festi fel-feltörő vágyait.

Az Evkönyvet dr. Vidor Pál ü. v. titkár évi jelentése egészíti ki, amelyben a csoport hatalmas kulturális munkájáról, céljairól és eredményeiről számol be.

—lectrice.

Minden cikkért szerzője felel.

Szerkesztésért és kiadásért felel: **Krémer Móric.**

Budapest, VII. Rákóczi-ut 64.

Megjelenik évente tizszer.

Előfizetési ár: Egész évre P 3.—, félévre P 1.50

Bokor és Fischer, Budapest, VII. Wesselényi-u. 68.

ZSIDÓ HOLNAP

A ZSIDÓ FIATALSÁG FÜGGETLEN FIGYELŐJE

II. évfolyam 2. szám.

Tartalom:

A tekintély elve.

Dr. Berkovits József: Mezőgazdasági szakiskolákat a zsidó ifjuságnak.

Dr. Benoschofsky Imre: Löw Immanuel nyolcvan éves.

Dr. Rácz Zoltán: Móra Ferenc.

Dr. Schwarcz Jakab: Zsidóüldözés.

Dr. Berg József: Visszhangok...

Dr. Kun Lajos: Arcképek a zsidó multból. II.

Dr. Róth Emilné: Zsidó művészeti lehetőségek...

Presser Béla: Akiket mi adunk a világnak...

Hirek. — Marginalia.

1934. március.

5694. Adar

Ára 30 fillér